

Torsdagen den
18 januari 1979

Torsdagen den 18 januari

Kl. 13.00

*Om tryggande av
sysselsättningen
vid Nord-Malt AB
i Söderhamn*

§ 1 Justerades protokollet för den 10 innevarande månad.

§ 2 Talmannen meddelade att till kammaren inkommit läkarintyg för *Karl Bengtsson*, som var sjukskriven ytterligare under tiden den 1 februari–den 30 april.

Erforderlig ledighet beviljades.

Talmannen anmälde att *Arne Remgård* (fp) även under denna tid skulle tjänstgöra som ersättare för *Karl Bengtsson*.

§ 3 Om tryggande av sysselsättningen vid Nord-Malt AB i Söderhamn

Jordbruksministern ERIC ENLUND erhöll ordet för att besvara *Olle Östrand* (s) den 10 januari anmälda fråga, 1978/79:255, och anförde:

Herr talman! *Olle Östrand* har frågat mig när jag tänker vidta erforderliga åtgärder för att trygga sysselsättningen vid Nord-Malt AB i Söderhamn i enlighet med vad som aviserats i propositionen 1978/79:32 om åtgärder inom bryggeribranschen.

I propositionen framhölls att jag senare hos regeringen skulle aktualisera vissa av de åtgärder som bryggeriutredningen föreslagit. Därmed avsågs att statens jordbruksnämnd skulle få i uppdrag att se över grunderna för beräkning av införelavgift och exportbidrag för malt.

Riksdagen fattade sitt beslut med anledning av propositionen den 20 december 1978.

Regeringen har nu gett jordbruksnämnden i uppdrag att göra en sådan översyn.

OLLE ÖSTRAND (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret.

Det är riktigt att vi fattade beslut i den här frågan så sent som den 20 december 1978, och därvid anslöt sig en enig riksdag till det avsnitt av den aktuella propositionen som gällde förslag till åtgärder rörande Nord-Malt. Att jag nu ställer denna fråga beror på att det är mycket angeläget att de föreslagna åtgärderna omgående genomförs. Jag tänker då närmast på översynen när det gäller exportbidraget och importavgifterna. En förbättring härvidlag är nämligen nödvändig dels för att företaget skall kunna öka exporten till ca 20 000 ton per år, vilket är en av förutsättningarna för att det skall kunna

*Om tryggande av
sysselsättningen
vid Nord-Malt AB
i Söderhamn*

överleva, dels också för att man skall kunna begränsa importen som nu ligger på ca 10 000 ton per år. Företaget skulle på så sätt få möjligheter att öka sin inhemska marknadsandel. Båda dessa åtgärder, i kombination med övriga åtgärder – jag betonar detta – har naturligtvis avgörande betydelse för fortsatt drift på Nord-Malt.

I går fick jag siffrorna för företagets produktion 1978. Exporten låg på 11 000 ton, medan försäljningen i Sverige var 13 000 ton, varav 3 300 ton såldes till Pripps. Årsproduktionen var alltså ca 24 000 ton. Det bör nämnas att möjligheterna att sälja malt till Pripps upphör från den 1 juli, eftersom Pripps nya mälteri då står färdigt. Jag har också fått uppgifter om det ekonomiska resultatet för 1978, som innebär en mindre förlust. Dessa uppgifter visar enligt min mening med all önskvärd tydlighet hur angeläget det är att förutsättningar omgående skapas för företaget att komma upp i en årsproduktion på minst 30 000 ton, vilket man också har kapacitet för. En översyn av exportbidraget och importavgifterna är då en viktig del av det åtgärds paket som föreslås för Nord-Malt. Jordbruksministern säger i sitt svar att jordbruksnämnden fått i uppdrag att göra en sådan översyn, och jag vill därför fråga: När räknar jordbruksministern med att jordbruksnämnden blir klar med översynen, så att nya direktiv och riktlinjer kan utarbetas?

Jag vill tillägga att det givetvis är lika viktigt att också övriga förslag som aktualiserades i propositionen och i utredningen genomförs. De förslagen gällde dels en avskrivning av hälften av uteliggande lokaliseringsslån på 8,4 milj. kr., vilket skulle sänka företagets räntekostnader med 400 000 kr. per år, dels en översyn av ägarfrågan på så sätt att Brygginvest skulle gå in och förvärva 50 % av aktierna i Nord-Malt. Det är som sagt lika viktigt att också dessa förslag snarast möjligt aktualiseras, och jag vill därför fråga jordbruksministern: Vid vilken tidpunkt kan man räkna med att övriga föreslagna åtgärder blir genomförda?

Jordbruksministern ERIC ENLUND:

Herr talman! På frågan om när jordbruksnämnden kan vara färdig med sin översyn kan jag inte ange något exakt datum. Självfallet delar jag frågeställarens uppfattning om att en sådan översyn bör göras så snabbt som möjligt.

När det sedan gäller Brygginvest kan jag meddela att detta företag med anledning av dagens regeringssammanträde kommer att bildas inom den allra närmaste tiden.

I fråga om avskrivningen av en del av lokaliseringsslånet på 8,4 milj. kr. kan jag säga att denna fråga f. n. bereds i industridepartementet. Något beslut har emellertid ännu inte fattats men kan komma att fattas inom den allra närmaste tiden.

OLLE ÖSTRAND (s):

Herr talman! Det var ju ett positivt besked att regeringen nu är i färd med att genomföra övriga delar av det åtgärds paket som sammantaget är en förutsättning för att Nord-Malt skall kunna överleva. Även från regionalpo-

litisk synpunkt är det viktigt att det skapas förutsättningar för fortsatt drift vid Nord-Malt i Söderhamn. Jag kan nämna för jordbruksministern att över 600 personer går arbetslösa i området och att närmare 400 personer är sysselsatta i beredskapsarbete, vilket gör det mycket viktigt att varje arbetstillfälle blir kvar.

Jag vill ännu en gång tacka jordbruksministern för svaret, och jag hoppas att det positiva svar jag har fått även innebär att regeringen snabbt arbetar på att helt genomföra nämnda åtgärds paket. I annat fall får jag väl återkomma.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Om inrättande av ett skogsvårdskonto

Jordbruksministern ERIC ENLUND erhöll ordet för att besvara *Gunnar Olssons* (s) den 12 januari anmälda fråga, 1978/79:269, och anförde:

Herr talman! Gunnar Olsson har frågat mig om de uppgifter i pressen är riktiga som anger att jag inte avser att ställa krav på skogsvårdskonton.

Regeringen kommer inte att lägga fram något förslag om obligatorisk avsättning av pengar på särskilda skogsvårdskonton. Detta meddelade jag pressen förra torsdagen.

GUNNAR OLSSON (s):

Herr talman! Först ett tack för svaret som alltså bekräftar de uppgifter som lämnats i massmedia. Jag har i min fråga hänvisat till 1973 års skogsutredning, och det har jag gjort därför att de viktigaste instrument som skogsutredningen föreslog för att öka skogsproduktionen var dels en ny skogsvårdslag, dels ett system med ett för varje skogsfastighet obligatoriskt skogsvårdskonto. Till detta konto skulle, menade man, avsättas pengar för att betala de återväxtåtgärder som den nya skogsvårdslagen föreskriver.

Alla vi som har tagit del av vad den nya skogsvårdslagen innefattar vet ju att vi nu äntligen får en skärpt lag. Men denna skärpning blir helt verkningslös, om det inte samtidigt skapas resurser för att se till att lagen verkligen följs, och här skulle de föreslagna skogsvårdskontona komma till användning.

Det är mycket förvånande att jordbruksministern, som själv är skogsägare och som under hösten har bevittnat den dåliga skogshygien som i hög grad bidragit till de insektsangrepp vi fått bl. a. i mitt hemlän, inte vågar följa skogsutredningens förslag. Jag tror att Eric Enlund innerst inne har klart för sig att det knappast kan anses vara en belastning för skogsägarna, om man i samband med avverkningar måste reservera medel, som kan behövas för att fullfölja sina skyldigheter enligt skogsvårdslagen. Vilka motiv har egentligen statsrådet för att inte våga ansluta sig till skogsutredningens förslag? Är det möjligen rädsla för att stöta sig med de skogsägare som sköter sitt skogsinnehav? Vilket är motivet för att man inte kan ta ett enda av de initiativ

som är nödvändiga för att vi skall kunna följa intentionerna i den nya skogsvårdslagen?

Jordbruksministern ERIC ENLUND:

Herr talman! Gunnar Olsson har i sin fråga inte efterlyst de motiv som ligger bakom mitt ställningstagande när det gäller skogsvårdskonton. Detta tolkar jag så, att han är enig med mig om att den frågan bör debatteras när propositionen är skriven och ligger på riksdagens bord. Beträffande det svar som jag har givit framgår det av frågans formulering att Gunnar Olsson kände till detta redan när han skrev frågan.

GUNNAR OLSSON (s):

Herr talman! Jag är väl medveten om att den här frågan kommer upp på nytt när propositionen har lagts fram. Men när man, som statsrådet gjort, så starkt gått ut i massmedia och sagt – det bekräftades ju också här i dag – att regeringen inte avser att föreslå ett skogsvårdskonto i enlighet med skogsutredningens rekommendationer, måste det finnas motiv som skulle kunna redovisas redan i dag. Gör man ett uttalande till massmedia som det som nu gjorts måste det ligga klara motiv bakom.

Jordbruksministern ERIC ENLUND:

Herr talman! Motiven kommer att redovisas i den proposition som regeringen så småningom ämnar förelägga riksdagen.

GUNNAR OLSSON (s):

Herr talman! Det är verkligen förvånande att ett statsråd gör ett sådant uttalande utan att kunna redovisa motiven.

Låt mig bara hänvisa till förhållandena i grannlandet Norge, där man sedan många år tillbaka har avsatt pengar för finansiering av skogsvårdsåtgärder. I Sverige har vi nöjt oss med ett vanligt skogskonto, som inte ger den minsta garanti för att de avsatta kontomedlen kommer till användning för skogsvården. Trots detta säger regeringen att den inte törs ansluta sig till skogsutredningens förslag. Det måste redan i dag finnas motiv som statsrådet känner till. Frågan är bara om statsrådet vill vara ärlig och ange dessa motiv.

Jordbruksministern ERIC ENLUND:

Herr talman! Gunnar Olssons påstående att regeringen inte törs ange motiven är felaktigt. I det förslag som kommer att läggas fram upptas en rad åtgärder, främst en skärpning av skogsvårdslagen, som betydligt kommer att förbättra förutsättningarna för en effektiv skogsvård här i landet.

GUNNAR OLSSON (s):

Herr talman! Det är tråkigt att man inte kan få svar på en så konkret fråga som den som jag ställde. Jag tycker att det här är ett klart uttryck för brist på initiativförmåga inom en regering, som inte vågar stöta sig med någon

kategori, utan som bara går in för att klara balansakten fram till valet. Detta är alltså motivet till att vi inte får något besked.

Nr 68

Torsdagen den
18 januari 1979

Jordbruksministern ERIC ENLUND:

Herr talman! Gunnar Olsson har fått ett klart besked på den fråga som han ställde.

*Om ifrågasatt
förbud mot Barbie-
dockor*

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Om ifrågasatt förbud mot Barbie-dockor

Socialministern GABRIEL ROMANUS erhöll ordet för att besvara *Allan Åkerlinds* (m) den 11 januari anmälda fråga, 1978/79:264, och anförde:

Herr talman! Allan Åkerlind har frågat mig om jag delar uppfattningen att Barbie-dockor är så olämpliga att de bör förbjudas.

I motiveringen till frågan påstås att lekmiljörådet har uppnått ett partiellt förbud mot krigsleksaker och att en representant för lekmiljörådet i samband därmed har uttalat sig mot leksaker av typ Barbie-dockor.

Konsumentverket och lekmiljörådet har – i enlighet med riksdagens intentioner – träffat en överenskommelse med leksaksbranschen att försäljningen av vissa krigsleksaker skall upphöra fr. o. m. den 1 december 1979. Det är alltså inte fråga om något förbud utan om en överenskommelse.

Enligt vad jag har inhämtat är lekmiljörådets avsikt inte att åstadkomma något förbud mot Barbie-dockor. Lekmiljörådet, som har ett gott samarbete med leksaksbranschen, strävar efter att genom frivilliga överenskommelser – och här citerar jag regeringens föreskrifter för rådet – åstadkomma "att ändamålsenligt lekmaterial tillverkas och saluföres".

Mitt svar på Allan Åkerlinds fråga är nej.

ALLAN ÅKERLIND (m):

Herr talman! Jag tackar socialministern för svaret på min fråga. Jag är mycket glad över att kunna notera att socialministern delar min uppfattning att förbud mot t. ex. Barbie-dockor inte är lämpligt. Nu säger socialministern dock att det inte är fråga om något förbud utan om en överenskommelse. Men den överenskommelse som initierats av lekmiljörådet verkar ju i praktiken som ett förbud. Vi är ju alla på det klara med att det, om lekmiljörådet inte får som det vill genom frivilliga överenskommelser, i bakgrunden finns ett hot om att man kan uppnå detta förbud genom beslut på ett högre plan. Med det hotet i bakgrunden kan man naturligtvis uppnå olika överenskommelser.

Jag vill då ställa frågan om allt som är i något avseende olämpligt också skall förbjudas. Man har nu beträffande krigsleksaker fått till stånd en överenskommelse, innebärande att försäljningen av en del av dessa förbjuds medan en del är tillåtna. I tidningen Expressen avbildades t. ex. sex olika pistoler, varav tre var förbjudna och tre tillåtna. Lekmiljörådets representant har nu uttalat att man skall ta itu med Barbie-dockorna. Man har också sagt att man

Torsdagen den
18 januari 1979

*Om ifrågasatt
förbud mot Barbie-
dockor*

därefter skall ta upp andra plastleksaker, t. ex. i form av verktyg, febertermometrar och liknande.

Jag tycker att en sådan utveckling verkligen är oroande. Skall vi förbjuda olika slags leksaker av plast bara därför att de går sönder? Man kan fråga om det är bättre att barnen har hårda leksaker, som de kan slå varandra med. Jag köper t. ex. hellre en "snöspade" av plast till min treåring än en av metall, trots att plastspaden är bräcklig. Barnen kan ju lättare skada sig på den hårdare spaden av metall, som också har vassa kanter.

Jag menar att varje myndighetsingrepp i en fri marknad bör undvikas. Vi skall vara försiktiga med förbud och använda sådana – även om de kallas för överenskommelser – bara när det är starka skäl för detta. Jag tycker därför nu att det finns vissa skäl som talar för att förbjuda lekmiljörådet.

Socialministern GABRIEL ROMANUS:

Herr talman! Den som är minnesgod vet att Allan Åkerlind var motståndare till inrättandet av lekmiljörådet, och det är mot den bakgrunden föga förvånande att han nu vill avskaffa det. Jag beklagar det med tanke på de många positiva insatser som lekmiljörådet har gjort. Allan Åkerlinds uppfattning vann emellertid vid det föregående tillfället inte gehör och så kommer säkerligen inte heller nu att bli fallet, om Allan Åkerlind vidhåller sin mening.

Nu säger Allan Åkerlind att den träffade överenskommelsen egentligen är ett förbud. Om jag inte är fel underrättad, röstade Allan Åkerlind själv för det riksdagsuttalande som i och med denna överenskommelse har fullföljts. Skall lekmiljörådet nu behöva ta emot kritik för att det gör det som riksdagen har begärt, nämligen träffar en frivillig överenskommelse, något som Allan Åkerlind själv har röstat för? Jag fattar inte logiken i detta.

Vidare är vi självfallet ense om att man inte skall förbjuda allt som är olämpligt. Det har här inte skett, och det har inte heller ifrågasatts. Jag skulle vilja ställa en motfråga till Allan Åkerlind. Det sägs i motiveringen till frågan att det enligt tidningsuppgifter har gjorts uttalanden till förmån för ett förbud mot Barbie-dockor. Jag skulle vilja fråga: Vad grundar frågeställaren sina påståenden på i det avseendet? Vad är det för uppgifter, och har det inte funnits möjlighet att kontrollera innan man ställer en fråga i Sveriges riksdag att lekmiljörådet inte är anhängare av ett förbud mot Barbie-dockor?

ALLAN ÅKERLIND (m):

Herr talman! Jag grundar min fråga på artiklar från olika tidningar. Jag har t. ex. i min hand en artikel i Expressen av den 9 januari, där Eva Insulander från lekmiljörådet har uttalat sig. Jag har kontrollerat uppgifterna med henne per telefon.

När det gäller omröstningen om förbudet mot krigsleksaker misstas sig Gabriel Romanus. Jag har nämligen inte röstat för att de skall förbjudas. Tvärtom har jag alltid varit motståndare till onödiga förbud och kommer att vara det även i fortsättningen.

När det gäller lekmiljörådet har jag en gång motionerat om att det inte

skulle inrättas. Vad som nu inträffat stöder min åsikt att den motionen borde ha bifallits.

Socialministern GABRIEL ROMANUS:

Herr talman! Till den del det här handlar om förbud vill jag slå fast att varken regeringen eller lek miljörådet är för något förbud mot de aktuella leksakerna, och något sådant har inte heller föreslagits.

Sedan gäller det faktiskt inte bara det, utan det gäller också i viss mån hederlighet och riktiga uppgifter. Jag har här en artikel i Expressen, som Allan Åkerlind tydligen är läsare av. Artikeln var införd dagen innan Allan Åkerlind ställde sin fråga. Den innehåller en intervju, varav framgår att den tjänsteman det här gäller har uttalat sig mot ett förbud. Dessutom har jag fått en helt annan uppgift om det samtal som herr Åkerlind här refererar till, nämligen att tjänstemannen skulle ha klargjort för Allan Åkerlind att hon inte är anhängare av något förbud mot de här dockorna. Då skall man inte framföra sådana uppgifter i en fråga i Sveriges riksdag.

ALLAN ÅKERLIND (m):

Herr talman! Jag har framfört de uppgifter som jag har fått och på det sätt jag uppfattat dem. Om herr Romanus har fått andra uppgifter, kan jag inte hjälpa det.

Men jag är tacksam för att herr Romanus på regeringens vägnar har svarat på min fråga att något förbud inte är aktuellt. Jag hoppas att den linjen kommer att följas av lek miljörådet också, i den mån rådet får tillfälle att fortsätta sin verksamhet.

Socialministern GABRIEL ROMANUS:

Herr talman! Här skall vara korrekta uppgifter även i ett annat avseende.

För det första: Enligt voteringsprotokollet från det tillfälle då riksdagen uttalade sig för en frivillig överenskommelse med leksaksbranschen röstade Allan Åkerlind för det segrande förslaget, och det är det som lek miljörådet nu har fullföljt. Därför borde rådet inte få kritik av Allan Åkerlind.

För det andra har alltså vederbörande tjänsteman både offentligt och till Allan Åkerlind sagt att hon inte föreslår något förbud mot de här leksakerna. Därför tycker jag inte det är bra stil att i en offentlig fråga till regeringen beskylla vederbörande för att vara anhängare av ett sådant förbud. Man får vara hur arg som helst på lek miljörådet, men om Allan Åkerlind vill bekämpa det så skall det ske med blanka vapen.

ALLAN ÅKERLIND (m):

Herr talman! Jag säger till socialministern att jag har framfört de uppgifter jag har fått. Jag har alltid försökt strida med blanka vapen. Det kommer jag att fortsätta med.

Om jag har uppfattat det här fel – vilket socialministern påstår – så beklagar jag det.

Nr 68

Torsdagen den
18 januari 1979

*Om ifrågasatt
förbud mot Barbie-
dockor*

Men jag upprepar att jag är tacksam för att socialministern säger att han delar min uppfattning att här skall det inte vara fler förbud.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Om förbud mot investeringar i Sydafrika och Namibia

Handelsministern HADAR CARS erhöll ordet för att besvara *Carl Lidboms* (s) den 10 januari anmälda fråga. 1978/79:250, och anförde:

Herr talman! Carl Lidbom har frågat mig om regeringen kommer att lägga fram ett förslag till lag om förbud mot investeringar i Sydafrika och Namibia före utgången av propositionstiden i vår.

Svaret är ja.

CARL LIDBOM (s):

Herr talman! Beskedet var kort, kategoriskt och positivt. Jag är tacksam för det.

Det känns skönt att det har skapats klarhet i denna fråga, eftersom det har förekommit litet egendomliga turer tidigare. När Sydafrikautredningens betänkande gick ut på remiss föreföll man att välja remissinstanser och lägga upp remissen så att det skulle skapas förutsättningar för att säga nej eller förhålla frågan. Sedan har det under relativt sen tid förekommit litet svävande uttalanden av olika statsråd i ämnet. Men nu är ställningstagandet tydligen klart.

Det som kanske framför allt har varit oroande är att det har dragit ut så mycket på tiden med de överläggningar som handelsministern har haft med näringslivet. I och för sig förebrår jag inte ett ögonblick handelsministern för att ni har försökt få näringslivet med på noterna, men det var viktigt att förhandlingarna inte drog ut på tiden så att regeringen i realiteten förlorade möjligheten att skriva en proposition som riksdagen kan pröva under våren. Nu har vi alltså fått handelsministerns löfte om att denna proposition kommer. För oss var detta rätt väsentligt. Det var av avgörande betydelse att få veta om vi skulle behöva motionera för att riksdagen skulle ha ett underlag för att lagstifta mot investeringar i Sydafrika eller om regeringen verkligen skulle komma i tid med sitt eget förslag. Vi har nu fått löftet, och det är bra.

Låt mig bara tillägga en sak här och något närmare precisera min fråga i anslutning därtill.

Det är rätt knappt om tid kvar, om man skall iaktta propositionstiden. Enligt vad jag har förstått har regeringen för avsikt att anlita lagrådet för prövning av det förslag som ni så småningom kommer fram till. Det kan finnas goda skäl för detta. Regeringen bestämmer i och för sig om den vill höra lagrådet eller inte, men den bestämmer inte hur lång tid lagrådet har på sig för sin prövning. Därför krävs det att regeringen vidtar vissa mått och steg, så att den inte i sista ögonblicket blir överspelad och finner att lagrådet inte

*Om förbud mot
investeringar i
Sydafrika och
Namibia*

hinner med sin prövning i så god tid att det hinner bli någon proposition före propositionstidens utgång – det vore ju förargligt! Man kan t. ex. styra remissen till lagrådet så, att man ber att få vissa upplysningar eller synpunkter på vissa tekniska ting men befriar lagrådet från mödan att yttra sig om exempelvis folkrätt och annat som alltför många redan tidigare har uttalat sig om.

Nu skall jag naturligtvis inte lägga mig i hanteringen i detalj, men jag skulle vilja ha absolut fastslaget att det här är ett löfte, så att regeringen inte under en eller annan förevändning sedan kommer och säger att den tyvärr inte hann eller att lagrådet tog så lång tid på sig att det inte går att komma med något sådant lagförslag.

Det vore fint om jag kunde få den bekräftelsen.

Handelsministern HADAR CARS:

Herr talman! Det är roligt för mig att veta att Carl Lidbom är lika angelägen som regeringen om att en proposition i den här frågan kommer att kunna läggas fram i sådan tid att vårriksdagen hinner behandla den och lagen träda i kraft från den 1 juli.

Jag kan garantera Carl Lidbom att vi kommer att iaktta all den försiktighet som är nödvändig för att lagrådsremissen och propositionen skall komma fram på det sätt som jag här har beskrivit.

Någon oklarhet om regeringens ställningstagande har inte ett ögonblick varit för handen. De uttalanden som ledamöter av regeringen vid olika tillfällen har gjort i frågan har varit fullständigt kongruenta, alltså sammanfallande, och uppfattningen inom regeringen om hur frågan skulle behandlas har inte i något enda avseende varit föremål för diskussion, utan enigheten där har varit fullständigt total; jag vill bara understryka det. Den oklarhet som Carl Lidbom har talat om har han möjligen själv försökt skapa genom några artiklar och andra uttalanden i tidningar, men dem får han ju också stå för själv.

Förhandlingarna har pågått en tid sedan den nya regeringen tillträdde. En av de första åtgärder som jag vidtog när jag blev handelsminister var att ta initiativ för att nå den lösning som Sydafrikautredningen och andra instanser hade uttalat sig för som den bästa lösningen, nämligen en kombination av kapitalexportförbud och en lag om informationsskyldighet tillsammans med en frivillig överenskommelse från företagets sida. När det visade sig inte vara möjligt att nå en sådan frivillig överenskommelse fanns det icke något annat alternativ än att lägga fram ett lagförslag i huvudsaklig överensstämmelse med Sydafrikautredningens förslag. Ett sådant förslag kommer. Jag kan alltså i det avseendet ge Carl Lidbom ett i alla tänkbara avseenden lugnande besked.

CARL LIDBOM (s):

Herr talman! Först och främst: Låt oss inte gräla om det förflutna och om olika regeringsuttalanden här! Det är inte jag som har hittat märkliga motsägelser mellan olika regeringsledamöter. Det har också vissa tidnings-

Torsdagen den
18 januari 1979

*Om ifrågasatt
försäljning till
Turkiet av kompo-
nenter till kärn-
kraftsreaktor*

organ gjort, när de kunnat konstatera att den ena dagen uttalar sig utrikesministern på ett visst sätt och den andra dagen säger handelsministern att det inte är klart. Men låt oss stryka ett streck över detta, eftersom det väsentliga är att det nu är klart.

Av vad jag sade här nyss framgick det väl alldeles tydligt att jag inte heller har förebrått handelsministern för att han har gått in i överläggningar med näringslivet för att försöka uppnå en lösning som från administrativa synpunkter i och för sig är bättre än lagstiftning om investeringsförbud. Jag säger bara att när man inte lyckats få näringslivet att medverka, måste man nu naturligtvis lagstifta. Jag är helt nöjd med det löfte som handelsministern har gett.

Jag skulle sedan bara vilja säga att det här inte fordras, för att använda handelsministerns ord, "all den försiktighet som är nödvändig" från regeringens sida, utan att vad som fordras är energi och beslutsamhet samt att man från början har bestämt sig för att det icke skall få komma någonting i vägen, vare sig dröjsmål i lagrådet eller något annat hinder.

Handelsministern HADAR CARS:

Herr talman! Jag vill med glädje och tillfredsställelse konstatera att den stora enighet som tidigare funnits inom riksdagen i den här frågan alldeles uppenbart alljämt är rådande.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 7 Om ifrågasatt försäljning till Turkiet av komponenter till kärnkraftsreaktor

Statsrådet CARL THAM erhöll ordet för att besvara *Birger Rosqvists* (s) den 20 december anmälda fråga, 1978/79:242, och anförde:

Herr talman! Birger Rosqvist har frågat mig om regeringen avser försöka sälja komponenterna till Oskarshamnsverkets reaktor 3 till Turkiet.

AB Asea-Atom och STAL-LAVAL Turbin AB har till en turkisk köpare offererat ett kärnkraftblock i storleksklassen 600 MW. Förhandlingar mellan säljare och köpare om leveranser pågår f. n. Denna fråga har inget samband med frågan om Oskarshamnsverkets reaktor 3. Regeringen har ingen möjlighet att förfoga över komponenterna till denna reaktor.

Svaret på frågan är därför nej.

BIRGER ROSQVIST (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka energiministern för svaret på min fråga.

När vi i december i pressen läste om det officiella statsbesöket från Turkiet nämndes det om leveranser för kraftproduktion. Det angavs också att O 3, till vilken mycket redan tillverkats, skulle kunna komma i fråga för försäljning. Nu är ju inte staten ekonomiskt inblandad i OKG, och därför går det inte för

*Om ifrågasatt
försäljning till
Turkiet av kompo-
nenter till kärn-
kraftsreaktor*

staten att här sälja något som man inte äger. Det hade krävts förhandlingar. Men eftersom Oskarshamnsverkets Kraftgrupp AB säger bestämt nej till att fränsäga sig koncession och den rätt man har att bygga aggregat nr 3 ställer man sig ändå vissa frågor.

Det svar jag fått är att regeringen inte har någon möjlighet att förfoga över komponenterna till denna reaktor. Och så långt är jag nöjd med svaret. Men jag skulle också vilja säga att om villkorslagens bestämmelser nu uppfylls för Ringhals och Forsmark så gör de det också för O 3. Och det vet såväl energiministern som OKG och Oskarshamns kommun, som sagt ja till byggandet. Enligt tidigare uttalanden av energiministern finns det redan tillverkade komponenter till O 2 för 300 milj. kr. Värdet av ytterligare kontrakt för leveranser är 2 300 milj. kr., och 25 000 årsverken har man räknat med för byggnationen.

Men varför sådana här spekulationer om försäljning till Turkiet som nu uppkommit? Sedan 1976 ligger OKG:s bygge som ett stadsplaneärende hos regeringen, hos bostadsdepartementet. Det är ett stadsplaneärende där alla underinstanser har tillstyrkt. Rent formellt skall regeringen fastställa planen – det är allt som behövs. Men det har inte blivit gjort. Om nu alla andra villkor för byggnationen av reaktor 3 i Oskarshamn blir uppfyllda så är det en fastställelse av en tre år gammal stadsplan som bromsar ärendet. Och trots upprepade påstötningar ligger ärendet ännu i dag på förmiddagen utan åtgärd. Det är sådant som gör att man undrar vad regeringen tänker göra med den kraftverksutbyggnad som såväl kraftverksföretag som kommun och ett stort antal för sysselsättningens skull inblandade människor vill skall få komma i gång.

Jag vill fråga energiministern nu om han vill medverka till att det hinder som stadsplaneärendet utgör undanröjs så att också aggregat 3 i Oskarshamn kan komma till stånd och bidra till energiförsörjningen.

Statsrådet CARL THAM:

Herr talman! Jag har till det sistnämnda ingen annan kommentar än den att regeringens förslag vad gäller kraftverksutbyggnad här i landet kommer att redovisas i den energiproposition som redan är utlovad till riksdagen.

Jag vill också konstatera att den frågan inte har något samband med den fråga som herr Rosqvist ursprungligen ställde till mig, nämligen frågan om försäljning av en reaktor till Turkiet. Och som jag redan gett besked om i mitt svar är det en sak som inte har något samband med Oskarshamnsverkets aggregat 3.

BIRGER ROSQVIST (s):

Herr talman! Det är riktigt att den sista frågan som jag ställde inte direkt framgår av det ärende som jag först aktualiserade, nämligen försäljningen av komponenter till Oskarshamnsverkets reaktor 3. Indirekt gör den dock det i och med att man inte får något besked från regeringen och genom att regeringen på det här sättet ligger på ärendet i ett annat departement, som inte fastställer ifrågavarande stadsplan. Man skulle kanske kunna sätta i gång med

Torsdagen den
18 januari 1979

*Om produktion
av små vindkraft-
verk*

det här byggt. Är det så regeringen vill ha det? I så fall blev det kanske landets största svartbygge.

När länsstyrelsen hänsköt detta ärende till regeringen för fastställelse hade man väl väntat sig att man skulle få ett besked. Det har man inte fått, och detta tycks vara den hake som stoppar byggnationen. Jag förutsätter ändå att regeringen mot bakgrund av de stora investeringar som ligger i Oskarshamnsverket, och mot bakgrund av vad som på senare tid har hänt inom energiförsörjningen, inser att också utbyggnaden av Oskarshamnsverket måste få komma till stånd. Det var därför jag ställde min följdfråga. Uteblivet besked om stadsplaneärendet är vad som f. n. hindrar bygget från att komma i gång, under förutsättning att villkorlagens bestämmelser blir uppfyllda vad gäller Forsmark och Ringhals.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 8 Om produktion av små vindkraftverk

Statsrådet CARL THAM erhöll ordet för att besvara *Gunnar Biörcks* i Värmdö (m) den 10 januari anmälda fråga, 1978/79:246, och anförde:

Herr talman! Gunnar Biörck i Värmdö har frågat mig om dels min bedömning av önskvärdheten av att satsa på svenska vindkraftverk i storleksordningen 8–20 kW, dels – om bedömningen är positiv – vilka åtgärder från statliga organs sida som jag bedömer som önskvärda för att inom rimlig tid få sådana produkter på marknaden.

Till att börja med vill jag slå fast att vindkraften i huvudsak befinner sig på ett utvecklings- och försöksstadium.

Vindkraften kan i framtiden möjligen få viss betydelse för vår elförsörjning, om vi utnyttjar den i form av större aggregat – på 2–4 MW – som levererar el direkt till elnätet. Vindkraftverk av den storleken finns i dag inte i kommersiell drift i något land. Insatserna inom det nuvarande statliga energiforskningsprogrammet, som ju riksdagen har fastställt, gäller främst sådana aggregat. Syftet med detta program är att vinna kunskap och erfarenhet för att sedan – förhoppningsvis – kunna gå vidare.

Vindkraften kan också utnyttjas genom små vindkraftverk av storleken 8–20 kW. Vissa fabrikat säljs f. n. på den svenska marknaden. Sådana vindkraftverk kan tänkas få betydelse för den enskilda energiförsörjningen i vissa delar av landet. De kan emellertid aldrig ge mer än ett marginellt bidrag, en halv procent eller mindre, till den totala elförsörjningen.

När det gäller små vindkraftverk skiljer man på nätanslutna och icke nätanslutna aggregat. De ekonomiska förutsättningarna bedöms av experterna något olika. Gemensamt gäller dock att kostnaderna för elproduktionen tycks bli relativt höga, att marknadsuppskattningarna f. n. är osäkra och att ytterligare utvecklingsarbete är nödvändigt. Detta torde, inkl. praktiska prov, ta ännu några år.

Vissa redan vidtagna åtgärder som kan vara av betydelse för små

vindkraftverk kan dock nämnas.

Inom ramen för det stöd som statens industriverk förmedlar till prototyper och demonstrationsanläggningar inom energiområdet kan bidrag lämnas till bl. a. prototypanläggningar avseende små vindkraftverk. Detta har också skett.

Vidare kan det från det särskilda anslaget för främjande av landsbygdens elektrifiering lämnas bidrag till uppförande av lokala anläggningar, t. ex. små vattenkraftverk och små lokala vindkraftverk.

Slutligen bör nämnas att regeringen avser att låta utreda vissa frågor i samband med kraftverksägarnas leveranser till eldistributionsnätet av elenergi som genereras i lokala kraftproduktionsanläggningar.

Jag skulle alltså kunna sammanfatta vad jag nu har sagt så att det är för tidigt både att säkert bedöma de små vindkraftverkens förutsättningar och att ange vilka åtgärder utöver de nyss nämnda som eventuellt kan komma att bli önskvärda.

GUNNAR BIÖRCK i Värmdö (m):

Herr talman! Tillåt mig att framföra ett uppriktigt tack till energiministern för hans utförliga och relativt positiva svar på min fråga.

Det är väl emellanåt så att det här frågeinstitutet används som ett sätt att tråka ministrar. Detta har i det här fallet inte varit min avsikt, utan min fråga bottnar i en allmän nyfikenhet och kanske en viss lust att få saken en smula populariserad, om jag får säga så.

Ute på Värmdö, där jag har glädjen att bo, har jag på en höjd i närheten av vårt hus funnit resterna av en gammal kvarn. Eftersom det blåser en hel del utåt skärgården, så mycket ibland att träd faller omkull och river ned ledningar, så är det inte helt ovanligt med avbrott i elströmmen.

Jag har då funderat på om man skulle kunna parera det genom att ha ett eget litet vindkraftverk gående där kvarnen stått. Jag har därför noga läst de utmärkta böcker om vindenergi och små vindkraftsaggregat som nämnden för energiproduktionsforskning gett ut 1977 och 1978. Uppenbarligen finns utmed den svenska kusten och kring större sjöar i Sverige betingelser för att utnyttja vindkraftverk i storleksordningen 8–20 kW under vissa ekonomiska förutsättningar. Jag skrev därför till nämnden för energiproduktionsforskning och frågade om det fanns sådana att köpa och fick som svar en förteckning på huvudsakligen från utlandet importerade vindkraftverk, som dock knappast motsvarade de prestanda som nämndens utredningar använt. Flertalet verkar litet kläna. När man ändå i utredningarna beräknat att det skulle kunna finnas avsättning för 5 000–10 000 sådana enheter i vårt land, har det förefallit mig tänkbart att en sådan produktion skulle kunna komma till stånd inom landet, kanske inom industrier som drabbats av sysselsättningsminskningar. Detta var anledningen till min fråga.

Sedermera har det av uppgifter i pressen framgått att de stora vindkraftverk som man tidigare talat om, och av vilka ett exemplar uppförts i Älvkarleby om jag har förstått rätt, har visat sig mindre lönsamma än man hoppats och att man därför inte kan gå fram lika frejdigt i experimenterandet som man hade

Torsdagen den
18 januari 1979

*Om produktion
av små vindkraft-
verk*

tänkt sig. Jag har då frågat mig om man inte här som eljest skulle kunna, med experiment i liten eller halvstor skala, komma fram till resultat som vore nyttiga – på vägen mot större experiment.

Personligen har jag trott att om man initialt kunde få till stånd ett ekonomiskt skohorn för både producenter och konsumenter skulle vi kanske komma ett stycke framåt i utnyttjandet av de förnyelsebara energikällorna.

Energiministerns svar är klart men ändå enligt mitt sätt att se litet i mest avvaktande laget. Jag hoppas att energiministern skall få tillfälle att gå fram med ytterligare stimulansåtgärder. Även om tillskottet till den totala energibalansen naturligtvis är litet, kan det i alla fall vara till glädje för ett stort antal enskilda konsumenter.

Statsrådet CARL THAM:

Herr talman! Jag har i och för sig inga invändningar mot det som Gunnar Biörck här sade. Det är alldeles riktigt att de små vindkraftverken kanske kan få sin största betydelse just på mer avsides belägna orter, på öar eller andra ställen där det av olika skäl kan vara svårigheter med den centrala eldistributionen. Vi skall dock ha klart för oss – och det tror jag att Gunnar Biörck har – att den totala omfattningen av denna produktion inte är så stor. 5 000–10 000 enheter låter ganska mycket, men även om det skulle bli 10 000 sådana vindkraftverk motsvarar det i bästa fall ett tillskott till den svenska energiförsörjningen om ca 0,4 tWh. Det är någon dryg procent av den totala elförbrukningen här i landet f. n. och bara någon promille av den totala energiförbrukningen. Det totala tillskottet är alltså mycket litet, men det kan ha sin betydelse på vissa orter.

Utvecklingsarbetet bedrivs på två olika nivåer. Den ena delen av forskningen avser de större vindkraftverken, där problemen är av en annan art än när det gäller de små och där också en rad miljö- och säkerhetsproblem måste nogt prövas. Bl. a. kan det ibland blåsa för mycket för att det skall vara riktigt tilltalande. Vidare bedrivs ett utvecklingsarbete när det gäller de små vindkraftverken, med sikte på bl. a. att få i gång en svensk produktion.

Jag tror att de anslag som redan har getts enligt det utvecklingsprogram som antogs av riksdagen förra året är av sådan storlek att det räcker för de projekt som f. n. finns inom räckhåll. Här är det också fråga om att ha kvalificerad personal och liknande resurser till sitt förfogande.

GUNNAR BIÖRCK i Värmdö (m):

Herr talman! Jag tackar för denna komplettering av svaret. Jag hoppas bara att man kan få till stånd en dialog mellan producenter och tänkbara konsumenter, så att efterfrågan utifrån på något sätt kan dokumenteras. Personligen har jag haft en känsla av att det här i alla fall vore en uppslagsända i sysselsättningspolitiken.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 9 Om åtgärder för att bevara sysselsättningen vid AB Emmaboda Glasverk

Nr 68

Torsdagen den
18 januari 1979

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN erhöll ordet för att besvara *Stig Alemyr* (s) den 13 december anmälda fråga, 1978/79:235, till industriministern, och anförde:

Herr talman! Stig Alemyr har frågat industriministern vilka åtgärder han avser att vidta för att förmå Saint Gobain Industries (Saint Gobain) att infria det löfte som gavs år 1974 och som upprepades år 1976 att bevara sysselsättningen i Emmaboda.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Till en början vill jag bekräfta riktigheten av de uppgifter som Stig Alemyr har lämnat i anslutning till sin fråga. Sysselsättningen vid Emmaboda Glasverk har successivt minskat alltsedan år 1974, och det föreligger risk för en ytterligare nedgång under den närmaste tiden.

I december 1978 fattade styrelsen i AB Emmaboda Glasverk beslut om att inleda förhandlingar enligt medbestämmandelagen om en rekonstruktion av företaget. Rekonstruktionsplanen syftar bl. a. till en väsentlig minskning av antalet anställda vid företagets anläggning i Emmaboda. Statens representant i styrelsen har reserverat sig mot beslutet och förklarat sig inte kunna medverka till något beslut som innebär en ytterligare minskning av sysselsättningen vid glasverket i avvaktan på en redovisning från Saint Gobains sida om hur de långsiktiga sysselsättningsfrågorna skall lösas. Statens suppleant i styrelsen, som också är ombudsman i Svenska fabriksarbetareförbundet, har anslutit sig till detta uttalande.

Regeringen känner självfallet en stark oro över den negativa utvecklingen vid glasverket i Emmaboda. För att markera detta har jag ansett det motiverat att i ett brev till ledningen för Saint Gobain utveckla min syn på hithörande frågor. I brevet, som avsändes den 21 december 1978, har jag lämnat en redogörelse för bl. a. sysselsättningsutvecklingen vid glasverket i Emmaboda. Mot denna bakgrund har jag erinrat om de förutsättningar som gällde då Saint Gobain övertog Emmaboda Glasverk och om de utfästelser om sysselsättningen som Saint Gobain har lämnat till företrädare för den svenska regeringen såväl år 1974 som år 1976. Jag har understrukit att den svenska regeringen fäster stor vikt vid dessa utfästelser. I brevet har jag vidare berört de åtgärder som Saint Gobain hittills har vidtagit för att ersätta bortfallet av arbetstillfällen och påpekat att resultaten ännu är blygsamma. Jag har därför bett ledningen för Saint Gobain att redovisa sin syn på de frågor som jag har tagit upp i brevet och redogöra för de ytterligare åtgärder som kommer att vidtas för att ersätta bortfallet av arbetstillfällen i Emmaboda kommun. Jag har hemställt om svar på brevet före utgången av januari månad 1979. Något svar på brevet har ännu inte kommit.

*Om åtgärder för
att bevara syssel-
sättningen vid AB
Emmaboda Glas-
verk*

Torsdagen den
18 januari 1979

*Om åtgärder för
att bevara syssel-
sättningen vid AB
Emmaboda Glas-
verk*

STIG ALEMYR (s):

Herr talman! Jag skall be att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret.

Jag vill gärna säga att det är utomordentligt bra att regeringen har tagit direktkontakt med företaget. Vid tidigare tillfällen när jag ställt frågor till den dåvarande trepartiregeringen har inte den handlingskraften visats. Jag vill gärna uttala min tillfredsställelse över att statsrådet Wirtén tar itu med frågan på det här sättet.

Självfallet beklagar jag att det ännu inte kommit något svar från Saint Gobain och att vi i dag därför inte kan diskutera något åtgärds paket. Det är självklart, herr talman, att jag återkommer med en fråga till statsrådet när det har kommit svar från Saint Gobain.

Dagens tidningar rapporterar att en delförhandling nu startar om en neddragnings av arbetsveckan till korttidsvecka för 120 anställda vid glasverket. Befolkningen i Emmaboda kommun har drastiskt minskat de senaste åren. Emmaboda är en liten kommun, och befolkningsminskningen förra året var drygt 130 personer. Sedan den första vinnan släcktes i Emmaboda Glasverk har befolkningen i den lilla kommunen minskat med över 300 människor.

Jag har nu inte mycket att tillägga utöver detta. Jag hoppas att det kommer positiva besked. Men jag vill komplettera med en fråga till herr statsrådet.

Vid en uppvaktning av regeringen har representanter för Emmaboda kommun hemställt att regeringen skulle utse en statlig representant i utvecklingsbolaget. Jag vore tacksam om herr Wirtén ville tala om, om regeringen avser att insätta en statlig representant i styrelsen för utvecklingsbolaget.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Det förhåller sig – som Stig Alemyr väl vet – så att länsstyrelsen och kommunen har representanter i utvecklingsbolaget. Det var den lösning man valde vid ett tidigare tillfälle.

Vid den uppvaktning som Stig Alemyr talade om lovade jag att fundera vidare över denna fråga. I avvaktan på att få en bättre bild av hela saken har jag ännu inte vidtagit någon åtgärd. Innan svaret från Saint Gobain har kommit är jag inte beredd att säga någonting mer än jag nu har sagt i denna fråga.

STIG ALEMYR (s):

Herr talman! Jag noterar att statsrådet i varje fall vill överväga möjligheten att regeringen tar det steget. Jag kan också förstå att det är mest motiverat att avvakta beskedet från Saint Gobain innan något beslut fattas.

Vi är båda medvetna om den djupa oro som råder i Emmaboda just nu. Jag tror att även en sådan åtgärd som att sätta in en representant i Utvecklingsaktiebolagets styrelse, vilket kommunen bett om, skulle kunna medverka till att markera inför befolkningen att de ansvariga statsmakterna är beredda att

göra sitt yttersta för att garantera sysselsättningen och tryggheten i Emmaboda kommun.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 10 Om regeringsinitiativ med anledning av förhandlingarna mellan Volvo BM AB och Valmet AB i Finland

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN erhöll ordet för att besvara Allan Gustafssons (c) den 20 december anmälda fråga, 1978/79:245, och anförde:

Herr talman! Allan Gustafsson har frågat mig vilka åtgärder regeringen ämnar vidta med hänsyn till den senaste utvecklingen i förhandlingarna mellan Volvo BM AB och Valmet AB i Finland.

Den 28 november förra året besvarade jag en fråga i samma ämne, som ställts av Allan Gustafsson. I mitt svar vid detta tillfälle underströk jag att regeringen kommer att följa utvecklingen av de förhandlingar som Volvo BM AB och Valmet AB i Finland den 15 november 1978 förklarar att de ämnade inleda. Dessa förhandlingar skulle beröra ett planerat framtida samarbete i fråga om projektering, produktutveckling, tillverkning och marknadsföring av traktorer.

Sedan jag svarade på Allan Gustafssons tidigare fråga har företrädare för industridepartementet varit i direkt kontakt med ledningen för Volvo BM. Enligt vad jag har inhämtat, har förhandlingarna mellan Volvo BM och Valmet beträffande detaljutformningen av det skisserade samarbetet på traktorsidan nyligen påbörjats. Först inom loppet av några månader väntas de ha nått så långt att något konkret kan sägas om tänkbara sysselsättningskonsekvenser.

ALLAN GUSTAFSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret på min fråga.

Orsaken till att jag ställde frågan var tidningsuppgifter som uppger att ett samarbetsavtal mellan Volvo BM och det finska Valmet AB kan få avsevärda konsekvenser för sysselsättningen i Sverige. Värst drabbas fabriken i Eskilstuna där nära 400 anställda berörs i monteringshallen för traktorer. Detta kan också få verkningar vid Arvikaverken där 250 personer i monteringsavdelningen för lastmaskiner riskerar att bli utan jobb.

Orsaken till detta är att den nya monteringsfabriken i Eskilstuna kommer att bli åtskilligt överdimensionerad om planerna att flytta hela traktortillverkningen från Eskilstuna till Finland följs. Enligt tidningsuppgifter har man från Volvo BM:s sida allvarligt övervägt att flytta över monteringen av lastmaskiner från Arvikaverken till Eskilstuna för att kompensera de 400 jobb som försvinner där. Ur värmländsk synvinkel kan vi på intet sätt godta en sådan utveckling. Vårt län befinner sig just nu i mycket stora svårigheter när

Nr 68

Torsdagen den
18 januari 1979

Om regeringsinitiativ med anledning av förhandlingarna mellan Volvo BM AB och Valmet AB i Finland

Torsdagen den
18 januari 1979

Om regeringsinitiativ med anledning av förhandlingarna mellan Volvo BM AB och Valmet AB i Finland

det gäller att klara sysselsättningen. Vi har stor arbetslöshet och då inte minst bland ungdomen. Omfattningen av arbetsmarknadsutbildning och beredningsarbeten är av en storleksordning som aldrig förr. Ovissheten när det gäller strukturomvandlingen inom länets basindustrier är en källa till oro för såväl anställda som berörda kommuner.

Arbetsmarknadsministern skall f. ö. besöka Värmland i morgon, och jag kan försäkra att det jag säger här i dag är som en mild västanfläkt jämfört med det som Värmlandsdelegationen kommer att ge arbetsmarknadsministern till känna.

Vi måste helt enkelt få rådrum i Värmland. Det får inte bli fler som mister jobbet. Överflyttning av arbetstillfällen, som det här talats om, får bara inte ske om inte något annat kommer i stället.

Man kan förresten undra vad som tagit åt Volvo. Man vill bygga bilar i Norge och traktorer i Finland. Tar man alls någon hänsyn till de sociala problem och de kostnader som ett eventuellt avtal med Valmet i Finland skulle innebära för Arvikas och Eskilstunas del?

I sitt svar säger arbetsmarknadsministern att besked om vad som kommer ut av förhandlingarna väntas först om några månader. Det har jag och de anställda reda på. De anställda har informerats om vilka följder som avtalet kan få. Det är inte att undra på att de anställda känner stor oro om det i verkligheten blir så som det har meddelats att det kan bli. Jag har varit i kontakt med de anställda, och departementet har varit i kontakt med företagsledningen. Det är inte att ta miste på att stämningen är ytterst irriterad. Man får över huvud taget inte några klara besked.

Arbetsmarknadsministern sade i sitt svar den 28 november 1978 att regeringen kommer att följa utvecklingen mycket noga och att frågan är av stor vikt om man ser den från rikssynpunkt. Den gången gällde det 20 jobb som man befarade skulle läggas ner i Arvika. I dag kan man verkligen se frågan från rikssynpunkt. Vad som är intressant att få veta är om regeringen kommer att tillåta ett sådant här samarbetsavtal.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Som jag sade i mitt svar har ingenting nytt hänt i själva sakfrågan. Det som Allan Gustafsson här refererar till är mycket riktigt, som han själv påpekar, artiklar som har förekommit i pressen. Vi har haft direktkontakt med ledningen för Volvo BM. Därav framgår att man för dagen inte har kommit i gång med förhandlingarna och att det från sysselsättnings-synpunkt inte finns något definitivt att redovisa för riksdagen utöver vad jag sade i debatten i november. Får jag med anledning av den debatten påminna Allan Gustafsson om att jag redan vid det tillfället sade att denna fråga kan få riksintresse och att det då kanske är en mindre del som gäller Värmland.

Vi måste konstatera, Allan Gustafsson, att de spelregler som gäller för svenska företag i frågor av detta slag genom medbestämmandelagens tillkomst påtagligt har förändrats under senare år. Företagen är nu skyldiga att i ett tidigt skede för sina anställda presentera de utvecklingslinjer som de vill följa och de förändringar som övervägs innan de påbörjar reella förhandlingar

med utomstående parter. Detta ger de anställda möjligheter att utöva inflytande på händelseutvecklingen. Men samtidigt kan det, i ett skede då inriktningen av företagets planer är kända men detaljerna ännu inte hunnit utredas och fastställas, ge upphov till en del ryktesspridning och oro hos anställda och andra grupper som berörs av företagets verksamhet. Vi måste helt enkelt vänja oss vid detta, medvetna om de fackliga organisationernas medverkan och ansvarstagande i förhandlingarna.

Låt mig också nämna att regeringen naturligtvis, som Allan Gustafsson strök under i slutet av sitt anförande, kommer att följa den fortsatta utvecklingen av de inledda förhandlingarna mellan Volvo BM och Valmet AB. F. ö. kommer jag i morgon att med intresse mäta vindstyrkan i Värmland.

ALLAN GUSTAFSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för det sista tillägget. Jag känner arbetsmarknadsministern och hans intentioner, så jag tror att han kommer att bevaka detta ärende så som han i dag har sagt.

Låt mig bara påpeka att medbestämmandelagen ger arbetsgivaren rätt att bestämma efter det att förhandlingarna har ägt rum, om inte regeringen på något annat sätt kan sätta tryck på företagsledningen. Vi får hoppas att den befarade utvecklingen inte blir verklighet och att regeringen, om den blir verklighet, försöker se till att Volvo placerar en annan tillverkning i de resp. städerna.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 11 Om övergång från specialkurs till linje vid Rudbecksskolan i Tidaholm

Statsrådet BIRGIT RODHE erhöll ordet för att besvara *Birgitta Johanssons* (s) den 19 december anmälda fråga, 1978/79:239, och anförde:

Herr talman! Birgitta Johansson har frågat mig när regeringen kan väntas ge besked om ett ärende angående försöksverksamhet med övergång från specialkurs till linje vid Rudbecksskolan i Tidaholm.

Ärendet bereds f. n. inom regeringskansliet. Regeringen kommer inom kort att fatta beslut i frågan.

BIRGITTA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga. Jag uppfattar svaret som mycket negativt. Bakgrunden till att jag har frågat statsrådet är ju att ärendet har legat i regeringen ett halvt år. Beslut om övergång från specialkurs till linje anser jag inte är av den karaktären att det måste dröja så länge.

Tidaholm, som tyvärr inte är gymnasieort, har tillsammans med Falköpings kommun gjort en utredning om gymnasieskolan i Falköpings skolblock

Torsdagen den
18 januari 1979

*Om övergång från
specialkurs till linje
vid Rudbecksskolan
i Tidaholm*

inför 1980-talet. Utredningen är utförd av en arbetsgrupp tillsatt av skolstyrelserna i Tidaholm och Falköping, och det har varit full enighet mellan kommunerna om vikten av att inrätta linjer på Rudbecksskolan i Tidaholm. Länskolnämnden i Skaraborgs län har tillstyrkt förslaget, likaså skolöverstyrelsen.

Dröjsmålet med besked från regeringen i denna fråga har försenat det lokala planeringsarbetet mycket starkt. Regeringen har i ämbetsskrivelser 1974, 1975 och 1977 medgivit försöksvis omvandling till linjer i sammanlagt 14 kommuner, och det är med anledning av dessa regeringsskrivelser som Tidaholm har ansökt om att få ersätta specialkurserna med motsvarande yrkesinriktade linjer.

Det är mycket viktigt för Tidaholms del att övergång till linjer kan ske redan hösten 1979. Erfarenheterna visar ju att ungdomar i större utsträckning än tidigare söker sig till de mer yrkesinriktade studievägarna. Vidare är det allmänt känt att antalet 16-åringar kommer att öka under de närmaste åren. Det är därför väldigt angeläget att bereda ungdomarna en utbildning som är anpassad efter deras önskemål och samtidigt att man kan anpassa undervisningen till hemortens arbetsmarknadsstruktur. Skolstyrelsen i Tidaholm anser beträffande undervisningen att den skall följa generellt tillämpade läroplaner, så att vägarna till högre utbildningsanstalter finns öppnade.

Statsrådet säger i svaret att frågan bereds och att beslut kommer att fattas inom kort. Då blir min fråga: Vad är "kort"? Är det en vecka, en månad eller ett halvår? Regeringen har ju redan haft ett halvår på sig.

Statsrådet BIRGIT RODHE:

Herr talman! Jag kan mycket väl förstå att Birgitta Johansson måste känna sig missnöjd med mitt svar, men sett från departementets synpunkt är saken kanske inte så glasklar som den är från lokal synpunkt.

I princip – och jag skulle även kunna tänka mig att det gäller Tidaholm – har vi emellertid inga skilda åsikter om önskvärldheten av att en sådan här övergång kan komma till stånd. Men det finns åtskilliga orter där man f. n. har specialkurser och där man önskar övergå till linjer. Det är därför självklart att dessa önskemål måste beredas tillsammans och att departementet måste få en överblick över det hela. Denna beredning pågår och håller på att slutföras.

Därtill kommer att en sådan övergång medför vissa kostnader, och det betyder naturligtvis att det departement där jag tjänstgör inte är ensamt om avgörandet. Vi hoppas emellertid mycket snart kunna komma fram till ett beslut. Om det blir om en vecka eller två eller vad det kan röra sig om kan jag inte svara på. Att det inte skall behöva handla om halvår eller flera månader tror jag emellertid att jag kan svara för.

BIRGITTA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka för de kompletterande synpunkter som statsrådet har utvecklat. Vi är då överens om vikten av att övergå från

specialkurs till linje, och jag hoppas verkligen för Tidaholms del att beslutet kommer så pass snart att linjer kan inrättas hösten 1979.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 12 Om pågående översyn av skoladministrationen

Statsrådet BIRGIT RODHE erhöll ordet för att besvara *Lennart Anderssons* (s) den 20 december anmälda fråga, 1978/79:244, och anförde:

Herr talman! Lennart Andersson har frågat mig om jag avser att ta något initiativ för att nå största möjliga frihet vid kommande översyn av skoladministrationen. Därmed avses bl. a. att man bör överväga att inte återbesätta vakanta tjänster inom skolöverstyrelsen (SÖ) och länskolnämnderna med ordinarie befattningshavare.

Med regeringens bemyndigande har jag nyligen tillkallat en kommitté med uppgift att se över den statliga skoladministrationen.

I direktiven till kommittén heter det bl. a. att en utveckling mot ett ökat lokalt ansvar för skolan "bör få konsekvenser för såväl dimensioneringen som inriktningen av den centrala skoladministrationen". Som också framhålls i direktiven bör översynsarbetet leda till en minskning av den totala statliga skoladministrationen.

För att de anställda inte skall ha anledning att känna oro och osäkerhet ingår det i kommitténs uppdrag att i lämpliga former informera och samråda med berörda personalorganisationer om översynsarbetet, samt att genom förslag om särskilda åtgärder söka minska eventuella övergångssvårigheter för de anställda.

Med hänsyn till bl. a. de anställda är det angeläget att översynsarbetet sker snabbt.

Vad gäller den speciella fråga Lennart Andersson tar upp har jag inhämtat att man inom SÖ sedan en tid tillbaka inte tillsätter tjänster med ordinarie innehavare. Efter förhandlingar med personalorganisationerna förordnar man i stället nya tjänsteinnehavare som extra ordinarie på ledigblivna ordinarie tjänster.

Med hänsyn till detta och till det angelägna i att inte skapa onödigt oro hos de anställda inom den statliga skoladministrationen, är jag inte beredd att vidta några åtgärder av det slag som föreslås i frågan.

LENNART ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag ber först att få tacka statsrådet för svaret på min fråga.

Redan i direktiven till SSK-utredningen framgick med all tydlighet att en översyn av den statliga skoladministrationen var en förstahandsuppgift för SSK-utredningen. Av olika skäl, som jag här inte närmare skall utveckla, har det inte varit möjligt för SSK-utredningen att mera konstruktivt och omfattande ägna sig åt den uppgiften. Därför är det bra att statsrådet nu har tillsatt en särskild utredning med uppgift att se över den statliga skoladministrationen.

Nr 68

Torsdagen den
18 januari 1979

*Om pågående
översyn av skolad-
ministrationen*

Torsdagen den
18 januari 1979

*Om pågående
översyn av skolad-
ministrationen*

Jag vill begagna detta tillfälle att säga att jag är anhängare av att kunna decentralisera en rad arbetsuppgifter till primärkommunerna. Det är min övertygelse att primärkommunerna i dag har tillräckligt med skickligt folk och väl organiserade förvaltningar, så att primärkommunerna har kapacitet för att ta emot fler arbetsuppgifter än vad de hittills har haft.

En sådan åtgärd är bättre än att flytta ut hela ämbetsverk eller delar av ämbetsverk. Man skapar också möjligheter för ämbetsverken och regering och riksdag att få mera tid att ägna sig åt framtida arbetsuppgifter om man delegerar ut en del andra saker till primärkommunerna.

Därför är det angeläget att den utredning som nu är tillsatt arbetar med största skyndsamhet. Jag tar fasta på vad statsrådet säger i sitt svar, att utredningen skall bedrivas skyndsamt.

Jag har ställt denna fråga därför att jag vill medverka till att den nu tillsatta utredningen skall få möjlighet att med kraft gripa sig an den arbetsuppgift den fått sig tilldelad, så att inte även den nu arbetande utredningen skall behöva råka ut för samma svårigheter som SSK-utredningen haft i detta avseende.

Jag noterar av statsrådets svar att skolöverstyrelsen f. n. inte tillsätter vakanta tjänster med ordinarie innehavare, utan man förordnar extra ordinarie innehavare. Det tycker jag är en åtgärd i rätt riktning.

Av svaret kan jag då dra den slutsatsen att statsrådet i stort är nöjd med den åtgärd som skolöverstyrelsen hittills har vidtagit. Jag förstår att det är en komplicerad fråga och att man kanske kan vara nöjd, och jag hoppas att det inte vidtas några åtgärder i den omvända riktningen som försvårar kommitténs utredningsarbete, utan att kommittén verkligen har allt stöd från såväl regering som riksdag för att snarast kunna slutföra sitt mycket viktiga arbete.

Statsrådet BIRGIT RODHE:

Herr talman! Det är inte mycket att tillägga, eftersom vi har samma grundsyn i fråga om både kommunernas kompetens och om det angelägna i att det här arbetet snabbt förs fram till de avsedda resultaten.

Jag vill utöver vad jag sagt tidigare egentligen bara nämna en sak för att möjligen stilla Lennart Anderssons oro att några som helst åtgärder skulle vidtas i motsatt riktning. I budgetens besparingsalternativ för 1979/80, som innebär förslag om ett med 3 miljoner minskat anslag till SÖ, ligger ju ett tvång, kan man väl säga, och i varje fall en press på SÖ att iaktta ytterligare återhållsamhet. Därmed når man också på en annan väg något av samma syfte som vi gemensamt finner eftersträvänsvärt.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 13 Om lantbruksutbildning i Skellefteåregionen

Nr 68

Torsdagen den
18 januari 1979

Statsrådet BIRGIT RODHE erhöll ordet för att besvara *Börje Hörnlunds* (c) den 7 december anmälda interpellation, 1978/79:110, till utbildningsministern, och anförde:

Herr talman! Börje Hörnlund har i en interpellation till utbildningsministern frågat om han avser att ge klartecken för att lantbruksutbildning anordnas på försök i Skellefteåregionen i enlighet med den principiella syn som redovisas i interpellationen.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på interpellationen.

I interpellationen omnämns ett flertal olika kurser för lantbruksutbildning. Jag begränsar mitt svar till att avse det ärende som är aktuellt för prövning i regeringskansliet, nämligen ansökan från Västerbottens läns landstingskommun att få anordna försöksverksamhet med jordbruksutbildning – specialkurs om 40 veckor – enligt modifierad läroplan och med förläggning till Skellefteåområdet. Ärendet, som har remissbehandlats, bereds f. n. inom regeringskansliet. Beslut i frågan kommer att fattas inom kort.

*Om lantbruksut-
bildning i Skellef-
teåregionen*

BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag tackar för det kortfattade svaret och vill inledningsvis uttrycka min förhoppning om att det beslut i fråga om lantbruksutbildning i Skellefteåområdet, som uppenbarligen kommer att fattas inom kort, också blir positivt.

Ärendet har tagit lång tid att behandla i regeringskansliet. Det är flera månader sedan jag hade tillfälle att ta del av en remissammanställning i ärendet. En berättigad fråga i sammanhanget är därför om ärendet remissbehandlats ännu en gång.

Det är nu över två år sedan landstinget i Västerbottens län ställde sig bakom den här aktuella försöksverksamheten. Varför har då Skellefteåregionen kommit i detta läge?

Den inställning till lantbruket som framfördes av tongivande kretsar under 1960-talet och som präglade den allmänna debatten under decenniet var i grunden negativ. Denna inställning kom också till klart uttryck i 1967 års jordbrukspolitiska beslut. Konsekvenserna av de här i korthet beskrivna förhållandena blev följdriktigt att en pessimism spred sig i lantbrukarkåren beträffande framtidsutsikterna i näringen. Speciellt gällde detta givetvis jordbrukarna i Norrland, där enheterna är många men relativt små. Lönsamheten var låg. Investeringar i lantbruket fick samhällets stöd endast om man redan hade en betydande areal. Samhället ansåg att stora arealer åkermark borde komma till alternativ användning. Det var i denna tid som lantbruksskolans mark i Skellefteå blev byggnadsmark – ett beslut som alla torde ångra i dag.

Men under 1970-talet har det blivit annat ljud i skällan, särskilt under de senaste åren. Jordbrukspolitiken har fått en ny inriktning, och nu betonas vikten av att sysselsättningen i lantbruket hålls uppe, bl. a. av regionalpoli-

Torsdagen den
18 januari 1979

*Om lantbruksut-
bildning i Skellefteåregionen*

tiska skäl. Åkermark skall ej längre bebyggas eller beskogas.

Som ett mått på intresset att satsa på lantbruk kan noteras att ca 300 företagare i den verkliga glesbygden i Västerbottens läns inland står i kö för att få del av det särskilda regionalpolitiska jordbruksstödet, som gäller från den 1 juli i år. 15 ansökningar har behandlats och tagit hela medelstillelningen i anspråk. Men skall den nya jordbrukspolitiken – som jag hälsar med tillfredsställelse – slå igenom, då måste också utbildningen svara mot efterfrågan. I norra Västerbotten gör den det definitivt inte. Under fem sex års tid har man i länet satsat på 10-veckorskurs och korta kurser inom AMU för att täcka det akuta behovet. På grund av att en utbildningsplats saknats i Skellefteåregionen har man emellertid tvingats ligga lågt även här, trots att efterfrågan varit stor.

I Skellefteåregionen finns i dag drygt 40 % av länets åkerareal, vilket är lika mycket som den areal som kan hänföras till Umeåregionen. Över huvud taget måste Västerbotten räknas som ett betydande jordbrukslän. Sett från sysselsättnings- och regionalpolitisk synpunkt har jord- och skogsbruket där större betydelse än på de flesta håll i landet. Avstånden i länet är stora, vilket understryker vikten av att produktion och sysselsättning i basnäringarna jord- och skogsbruk tillvaratas. Skall detta vara möjligt måste som tidigare framhållits utbildning stå till förfogande för dem som vill försörja sig på lantbruk. Den utbildningen måste dessutom finnas inom ett rimligt avstånd.

Medelåldern inom jordbrukarkåren är i dag mycket hög. När nya brukare nu skall till, är det av utomordentlig vikt att de tillträdande får en god utbildning. Det är min absoluta övertygelse att om lantbruket skall fortsätta att vara en stark basnäring i norra länsdelen, så måste denna få en egen lantbruksutbildning. Det gäller utbildningen såväl av lantbrukare som av dem som skall arbeta inom den snabbt växande avbytarverksamheten.

På sikt måste en mera fullständig utbildning skapas i regionen. Till god hjälp skulle det vara att regeringen nu positivt beslutar om begärd försöksverksamhet. För lantbrukets skull, för sysselsättningens skull och för bygdernas skull ber jag om ett positivt beslut.

Statsrådet BIRGIT RODHE:

Herr talman! Många av de synpunkter som här framfördes av Börje Hörnlund är av regionalpolitiskt slag och även i övrigt av sådan art att prövningen av dem knappast ligger inom det departement där jag arbetar, men självfallet har jag vid beredningen av detta ärende mycket nära samråd med chefen för jordbruksdepartementet.

Jag skulle emellertid vilja något redovisa innebörden i det förslag till försöksverksamhet som vi nu diskuterar.

Enligt det förslag som lämnats av landstinget i Västerbottens län skall en specialkurs i grundläggande jordbruksutbildning försöksvis anordnas i Skellefteåområdet, detta trots att det i detta område inte finns något skoljordbruk, vilket annars är en förutsättning för anordnande av dylik utbildning. Den lösning som förespråkas i det ursprungliga förslaget är att

förlägga huvuddelen av undervisningen till de jordbruksenheter som finns inom området. Vid ett 30-tal gårdar skulle eleverna således få sin yrkestekniska utbildning tillgodosedd. Denna uppläggning, med avsaknad av fasta undervisningsresurser, gör att ärendet enligt min mening får principiell betydelse. Med hänsyn härtill har ärendet varit föremål för en relativt omfattande remissbehandling.

Remissopinionen i frågan är splittrad.

Flera instanser anför invändningar, och det är också en dominerande del som avstyrker ett genomförande av förslaget.

En del frågeställningar som har aktualiserats av remissinstanserna gäller sådant som lärardimensionering, elev- och arbetarskydd, ersättning till värdar och andra ekonomiska konsekvenser m. m. Det är dessa och andra frågor, t. ex. de regionalpolitiska aspekter som jag nämnde, som nu prövas i det beredningsarbete som pågår inom regeringskansliet. Som jag tidigare nämnde har jag för avsikt att ta upp frågan i regeringen för beslut inom kort.

ANDERS DAHLGREN (c):

Herr talman! Det gläder mig att statsrådet Rodhe har nära kontakt med chefen för jordbruksdepartementet i den här frågan. Det är min förhoppning att han skall vara lika positiv som jag var på min tid när jag diskuterade den här frågeställningen med förra statsrådet Mogård. Vi var i princip överens om att det fanns anledning att pröva nya vägar för en sådan här yrkesutbildning. Det nya med den här formen av undervisning är ju att den praktiska delen skulle ske hos etablerade jordbrukare ute på gårdarna.

Jag tycker att detta är intressant inte bara från den synpunkten att man kanske skulle slippa kostnaderna för ett skoljordbruk utan framför allt därför att eleverna skulle komma i direkt kontakt med etablerade jordbrukare och få inblick i många variationer av driftsuppläggnings. Jag är väl medveten om att det var ganska många av remissinstanserna som var negativa, men det fanns också positiva instanser. Jag vill se det hela närmast som en vilja att skapa nya vägar för en yrkesutbildning som många efterfrågar. Det är verkligen min förhoppning att det beslut regeringen inom kort skall fatta också blir positivt, eftersom detta är ett från utbildningssynpunkt mycket intressant försök.

BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag vill bara helt kort säga att skulle man gå vägen över att skaffa tillräckliga åkerarealer och bygga upp en ny lantbruksskola i den norra länsdelen måste detta ta många år. Med den höga medelålder som jordbrukarkåren har och det stora nyrekryterings- och utbildningsbehov som föreligger skulle det vara alldeles för lång tid. Det är en av anledningarna till att jag ber om ett positivt beslut i denna fråga.

Överläggningen var härmed slutad.

Torsdagen den
18 januari 1979

Om de s. k. asteriskbetygen i grundskolan

§ 14 Om de s. k. asteriskbetygen i grundskolan

Statsrådet BIRGIT RODHE erhöll ordet för att besvara *Per-Olof Strindbergs* (m) den 12 december anmälda interpellation. 1978/79:112, till utbildningsministern, och anförde:

Herr talman! Per-Olof Strindberg har frågat chefen för utbildningsdepartementet vilka skäl som motiverar att nu avskaffa "asteriskbetygen".

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på interpellationen.

Som interpellanten framhållit har asteriskbetygen tidigare getts elever som erhållit samordnad hjälpundervisning i något ämne eller som undervisats i hjälpklass. I betygshänseende har dessa elever då utgjort sin egen jämförelsegrupp. På betygsblanketten har markerats med en asterisk eller ett kryss framför sifferbetygen i ämnet att eleven i detta ämne erhållit specialundervisning och bedömts i särskild referensgrupp.

Sedan skolförordningen den 15 juni 1978 (SFS 1978:588) ändrats i den del som berör specialundervisningen har skolöverstyrelsen (SÖ) gått ut med anvisningar angående slopande av asteriskbetygen. Överstyrelsen har därvid funnit att de gjorda ändringarna i skolförordningen innebär att samordnad hjälpundervisning och hjälpklasser inte finns kvar och att behovet av asteriskbetyg således inte skulle kvarstå. Överstyrelsens anvisningar publicerades i SÖ:s författningssamling den 8 november 1978.

SÖ har därefter – i övergångsbestämmelser till nämnda anvisningar – den 12 december 1978 medgett att elev på grundskolans högstadium som tidigare bedömts i särskild referensgrupp och fått asteriskbetyg även i fortsättningen skall kunna få sådant betyg, om så bedöms lämpligt.

Som skäl för att ta bort asteriskbetygen har SÖ enligt vad jag under hand erfarit haft att ändringarna i skolförordningen enligt SÖ:s mening inte gör det möjligt att inom en klass, en arbetsenhet eller en särskild undervisningsgrupp hänvisa till en särskild referensgrupp bestående av intellektuellt utvecklingshämmande elever med hjälpundervisning.

Att SÖ gått ut med de anvisningar som jag tidigare har talat om kan, mot bakgrund av den uppfattning som SÖ har, vara förståeligt. Därmed har jag inte sagt att jag drar samma slutsatser av riksdagens beslut om en reformering av skolans inre arbete och ändringarna i skolförordningen som SÖ gör.

Vid sin behandling våren 1976 av propositionen 1975/76:39 om skolans inre arbete uttalade riksdagen att elever som behöver undervisning i särskild undervisningsgrupp bör kunna få det. Enligt riksdagens beslut skulle därför inte bara elever med påtagliga fysiska handikapp och elever med uttalade sociala och känslomässiga störningar – såsom föreslogs i propositionen – kunna få undervisning i särskild undervisningsgrupp, utan även elever med andra uttalade skolsvårigheter, bl. a. intellektuell utvecklingshämning. Huvuddelen av övriga resurser för specialundervisning förutsattes bli utnyttjad inom klassen eller arbetsenheten på i princip samma sätt som den samordnade specialundervisningen dittills fungerat (UbU 1975/76:30 s. 25, rskr 1975/76:367).

Som jag ser det bör omsorgen om elever med intellektuell utvecklingshämning också innebära en möjlighet att vid betygsättningen ta särskilda hänsyn. Hittills har den friare betygsättningen vid hjälpundervisning markerats genom asteriskbetygen. Hur betygsättningen skall se ut i framtiden på det område som nu är aktuellt är en fråga som måste övervägas i samband med behandlingen av betygsutredningens förslag. Detta arbete pågår f. n. inom departementet.

I avvaktan på resultatet av detta arbete och riksdagens behandling av frågan bör enligt min mening hittillsvarande ordning i fråga om asteriskbetyg för elever med intellektuell utvecklingshämning bibehållas.

Enligt vad jag erfarit har SÖ genom beslut den 17 januari 1979 genom kompletterande anvisningar gjort detta möjligt.

PER-OLOF STRINDBERG (m):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret på min interpellation. Det är faktiskt ett intressant svar och ett svar som jag åtminstone delvis måste vara nöjd med. Även berörda elever bör vara tillfreds med svaret.

Anledningen till min interpellation, som jag ställde den 12 december, var att skolöverstyrelsen i författningssamlingen SÖ-SF 1978:251 av den 8 november lät meddela att asteriskbetygen skulle tas bort, enligt min mening på felaktiga grunder, och med hänsyn till att betygsfrågan nu synes stå inför en relativt snar lösning fann jag det inte heller rimligt att bryta ut frågan om asteriskbetygens vara eller icke vara. Av statsrådets svar finner jag att vi på den här punkten synes ha i stort sett samma uppfattning.

Statsrådet och jag har tydligen tolkat även tidigare fattade riksdagsbeslut om skolans inre arbete på samma sätt. Det beklagliga är att skolöverstyrelsen synes ha tolkat beslutet på ett annat sätt. Tillåt mig säga att trots medbestämmandelag och andra lagar kan jag inte finna annat än att det ansvariga statsrådet bör ha tolkningsföreträdare. Jag hoppas att så skall bli fallet även i fortsättningen och att kontaktvägarna och samrådet mellan departementet och skolöverstyrelsen skall fungera bättre än vad som nu synes vara fallet.

Det intressanta med svaret – men samtidigt något oroande – är att skolöverstyrelsens handläggning när det gäller avskaffandet av de s. k. asteriskbetygen innebär, att SÖ på mindre än två och en halv månad kommit med tre olika besked till berörda myndigheter. Noga räknat har SÖ på två månader och nio dagar redovisat tre olika ståndpunkter. Det är, statsrådet Rodhe, ingen bra prestation.

Det är naturligtvis mot den här bakgrunden inte så förvånansvärt, om SÖ emellanåt utsätts för kritik eller att elever, föräldrar och lärare klagat över bristande konsekvens i centrala myndigheters handlande och direktiv.

På två månader och nio dagar har sålunda följande inträffat:

Den 8 november 1978 publicerade SÖ sin författning enligt vilken asteriskbetygen skulle slopas.

Den 12 december – således fem veckor senare – utfärdade SÖ övergångsbestämmelser. Enligt dessa medgav skolöverstyrelsen att "elev på grundsko-

Torsdagen den
18 januari 1979

Om de s. k. asteriskbetygen i grundskolan

lans högstadium som tidigare bedömts i särskild referensgrupp och fått asteriskbetyg även i fortsättningen skall kunna få sådant betyg om så bedöms lämpligt”.

Tillåt mig, herr talman, här göra en parentes. Av mig här citerad mening ur skolöverstyrelsens kungörelse innehåller ett flertal sats. Det finns dock inte ett enda kommatecken i meningen. Vore det inte på sin plats, att åtminstone skolöverstyrelsen försökte respektera vissa kommateringsregler? Annars kan man knappast begära att skolans elever skall göra det.

Detta var som sagt en parentes, men för den skull icke en helt oväsentlig sådan. Det talas ju emellanåt om behovet av språkvård, och dit hör enligt min mening även att vissa elementära kommateringsregler beaktas. Ansvariga skolmyndigheter bör föregå med gott exempel. Jag kan tillägga att jag, om jag skulle ha lämnat in denna mening under min skoltid, skulle ha fått åtminstone tre bockar i kanten för den.

Enligt interpellationssvaret inträffade det tredje skedet under gårdagen, alltså när jag fick besked om statsrådets svar. Jag har helt naturligt ännu inte haft tillfälle att ta del av skolöverstyrelsens tredje ståndpunkt, men enligt vad statsrådet tydligen erfarit har SÖ nu gått ut med meddelande om att asteriskbetygen skall vara kvar. Detta är i och för sig bra.

Det må vara mig tillåtet att uttrycka inte bara förvåning utan även ett visst missnöje med att ett statligt ämbetsverk lämnar så motstridiga uppgifter i ett ärende som här har skett. Sådant skall naturligtvis inte få förekomma.

Jag noterar med tillfredsställelse att statsrådet anser att det även i fortsättningen inom skolan finns ett behov av att vid betygsättningen ta särskild hänsyn till elever med exempelvis intellektuellt handikapp. Jag hoppas därför att när regeringen äntligen lägger fram förslag om ett nytt betygssystem dessa elevers speciella problem skall beaktas. Men jag hoppas också att det totalt sett blir ett betygssystem som tillgodoser alla elevers rätt till en rättvis bedömning av gjorda prestationer – inte i förhållande till sina kamraters insatser utan i förhållande till vissa preciserade kunskapskrav.

ÅKE GILLSTRÖM (s):

Herr talman! Det här är egentligen en mycket intressantare debatt än vad de flesta tror. Grunden för de här aktuella betygen föreligger ju inte längre. Enligt SIA-beslutet sker inte uttagning till specialundervisning på grundval av klassificering av olika svårigheter – det har regeringen gett besked om i 5 kap. 39 § skolförordningen.

Förr hade vi t. ex. elever med läs- och skrivsvårigheter i läsklass, elever med emotionella störningar i obs-klass, elever med rörelsehinder i rh-klass etc. Motsvarande klassificering fanns också i samordnad specialundervisning.

Intellektuellt utvecklingshämmande fick, som tidigare nämnts, asteriskbetyg enligt Lgr 69. Jag vill påminna om att det dessförinnan t. o. m. fanns något som kallades avkortade kurser, där det kanske var något lättare än nu att sätta betyg.

Nu anordnas specialundervisning för det första inom arbetsenheten, för det

andra i särskild undervisningsgrupp, och man gör en helhetsbedömning av eleven på ett helt annat sätt än vad som skedde tidigare. Därför finns det ingen speciell grupp för intellektuellt utvecklingshämmande.

Särskild undervisningsgrupp ordnas utom klassen och inte inom, som interpellanten skriver. Det innebär inte att intellektuellt utvecklingshämmande kommer i egna grupper.

Det intressanta uppstår när man kommer fram till intagning i gymnasieskola. Elever i särskild undervisningsgrupp, som vi har numer, kan bedömas tillsammans med övriga elever eller på fri kvot. Avgörande är vad som är bäst för den enskilde eleven. Därför skall intagningsnämnden göra individuella bedömningar av de här eleverna. Det betyder att den skriftliga informationen – som det talas så mycket om – från den avlämnande skolan speciellt beträffande de elever som vi diskuterar i dag är kolossalt viktig, mycket viktigare än om en asterisk är med som egentligen inte säger ett dugg.

Asteriskbetygen har även använts för långt fler elever än de intellektuellt utvecklingshämmande, i vissa skolor t. o. m. för alla elever med skolsvårigheter, vilket har framkommit vid undersökningar. Det betyder helt enkelt att asteriskbetygen har blivit ett slags flitbetyg, som de som är tillräckligt gamla här i kammaren kommer ihåg att vi hade en gång i tiden.

Problemet gäller inte bara elever som fått asteriskbetyg, utan det är ett generellt problem för alla med de lägsta betygen, och det blir naturligtvis särskilt uttalat när vi har ett relativt betygssystem.

De svagpresterande elevernas situation är alltså ett av argumenten för betygens avskaffande i grundskolan. Därför är jag mycket glad över att just Per-Olof Strindberg, som företräder moderata samlingspartiet, med sin interpellation så eftertryckligt har gjort skolministern uppmärksam på en av betygens många svagheter. Därmed lindrar Per-Olof Strindberg också departementets vånda inför ett förslag om en betygsfri grundskola.

När jag sedan tittar mer ingående på svaret vill jag på en punkt hålla med Per-Olof Strindberg, nämligen att man på SÖ på mycket kort tid lyckats åstadkomma tre olika svar.

Vidare har man från departementets, dvs. statsrådet Rodhes sida, i svaret skrivit: "Att SÖ gått ut med de anvisningar jag tidigare har talat om kan, mot bakgrund av den uppfattning som SÖ har, vara förståeligt. Därmed har jag inte sagt att jag drar samma slutsatser av riksdagens beslut om en reformering av skolans inre arbete och ändringarna i skolförordningen som SÖ gör."

Beträffande denna passus kan jag bara, som jag gjort tidigare, hänvisa till 5 kap. 39 §, som departementet självt har författat. Gäller inte skolförordningen för skolministern? Det är en fråga som omedelbart uppstår.

Vidare skriver statsrådet Rodhe i tredje stycket från slutet av svaret: "Som jag ser det bör omsorgen om elever med intellektuell utvecklingshämning också innebära en möjlighet att vid betygsättningen ta särskilda hänsyn."

Men tala då om hur! Det här är mycket viktigt, speciellt när det gäller intagning till gymnasieskola, vilket jag har försökt belysa här tidigare.

I näst sista stycket av svaret står det: "I avvaktan på resultatet av detta arbete och riksdagens behandling av frågan bör enligt min mening hittillsva-

Om de s. k. asteriskbetygen i grundskolan

rande ordning i fråga om asteriskbetyg för elever med intellektuell utvecklingshämning bibehållas.”

Hur går nu detta till? Hur vet man vilka elever det gäller? Vi har inte det uttagningssystemet numera. Det hade jag hoppats att skolministern skulle veta om.

Statsrådet BIRGIT RODHE:

Herr talman! Många av de mycket intressanta påpekanden och synpunkter som Åke Gillström här tog upp är vad jag kan förstå sådana som måste vägas in i den mera långsiktiga beredning av betygsutredningens förslag och remissyttrandena över det som f. n. pågår inom departementet. Jag tänker därför inte kommentera dem.

Självfallet gäller skolförordningen för skolministern. Jag menar att genom den slutsats som jag här kommer till har jag också hållit mig inom skolförordningens mening, grundad på det riksdagsbeslut som nu är aktuellt.

Åke Gillström sade till slut att det inte skulle vara möjligt att identifiera de elever det här gäller och som alltså fortfarande kan få asteriskbetyg.

Jag kan inte förstå annat än att man, på grund av att skolläkaren deltar i elevvårdskonferensens arbete och är med om att fatta detta beslut, fortfarande kan identifiera dessa elever. Därmed menar jag att det finns alla möjligheter för att de elever som man just här bör ta hänsyn till också får asteriskbetygen t. v., dvs. fram tills annat beslut har fattats av riksdagen. Det väsentliga är ju att den organisationsförändring som skolförordningen innebär inte påverkar möjligheterna att ta särskilda hänsyn till dessa elever vid betygsättningen.

PER-OLOF STRINDBERG (m):

Herr talman! Jag tillät mig förut säga att jag hoppades att skolministern även i framtiden skulle ha tolkningsföreträdare när det gäller vad vi har beslutat i den här frågan. Efter att ha hört Åke Gillström vill jag i än högre grad understryka detta.

Åke Gillström talade också om den vända som man tydligt skulle känna inom departementet när det gäller det framtida betygssystemet. Personligen kan jag emellertid inte finna att det skulle kunna vålla några större problem. Det enklaste bör vara att följa min reservation i betygsutredningen, innebärande kursrelaterade betyg i femgradig skala. Det bör bli en bra och rättvis betygsättning.

ÅKE GILLSTRÖM (s):

Herr talman! Jag kan inte hålla med Per-Olof Strindberg om att berörda elever skall vara nöjda med svaret. När P.-O. Strindberg säger på det här sättet visar det snarare att han helt enkelt inte har förstått vad asteriskbetygen innebär. Jag är ledsen att behöva säga det, men statsrådet Rodhe har inte begripit det heller, och det tycker jag är det tråkigaste av alltihop.

Jag vet av erfarenhet att detta är ett mycket svårt område. Egentligen är det

inte alls asteriskbetygen som sådana som skall diskuteras, utan det är de elever som vi tror oss hjälpa genom att sätta asterisker i deras betyg. Jag har många exempel på att elever åratals efter det att de har slutat skolan har kommit till mig och frågat hur de skulle kunna bli av med dessa asteriskbetyg. De asteriskbetyg som kanske en gång hjälpte dem att komma in i gymnasieutbildningen – för det har de betygen onekligen gjort många gånger – har sedan blivit en black om foten på dessa elever som vuxna, och de vill därför bli av med dem. Asteriskbetygen har således inte bara den sida som visar sig när eleverna är i tonåren, utan några år senare blir det besvärligheter för dem på grund av dessa betyg, vilket man då bör väga in i den beredning som enligt statsrådet pågår på det här området. Det är därför som föräldraöverläggning är så kolossalt viktig. Föräldrar skall alltså ha möjlighet att välja – eller de skulle ha haft det då asteriskbetygen infördes, men jag anser inte att de bör finnas kvar längre i dagens läge – mellan den ena eller den andra formen av betyg efter att ha fått riktig information vad detta betyg egentligen innebär.

Det är visserligen glädjande att kunna iakttä att interpellanten och statsrådet Rodhe tycks förstå varandra bra, men det bådar inte särskilt gott inför den proposition om betygen som vi skall få i en framtid.

Sedan säger statsrådet Rodhe att det skall finnas en garanti för att man får fram den här gruppen elever genom att skolläkaren deltar i undersökningen. Jag skäms litet för att behöva läsa ur 38 § – alltså paragrafen före den som jag redan citerat här några gånger. Där står det nämligen: "I ärende av uttagning av elev till särskild undervisningsgrupp skall läkarundersökning eller annan erforderlig undersökning äga rum. Fråga om uttagning till särskild undervisningsgrupp avgöres av elevvårdskonferensen i samråd med eleven och dennes föräldrar." Detta ger alltså inte den möjlighet att klassificera de intellektuellt utvecklingshämjade som statsrådet Rodhe tror, och därför vill jag inte instämma med P.-O. Strindberg när han tycker att statsrådet skall ha tolkningsföreträde.

Statsrådet BIRGIT RODHE:

Herr talman! Jag håller gärna med Åke Gillström om att det här är ett mycket svårt område. Och jag kan inte tävla med Åke Gillström, som har ägnat mycken tid inom sin yrkesverksamhet just åt det här området. Samtidigt vidhåller jag att de flesta av de synpunkter som här framlagts av Åke Gillström är av den vidden att de måste vägas in vid hela beredningen av betygsfrågan. Att den inte är lätt och att den väl också kan åstadkomma viss vända inom kansliet visar bara de mycket skilda åsikter som här kommit fram hos de bägge talarna i interpellationsdebatten.

Jag vill deklarerat att jag ännu står öppen i denna fråga och inte har anslutit mig till vare sig den ena eller den andra av de framförda åsikterna när det gäller betygsfrågan i dess helhet.

Sedan gäller det också att, som Åke Gillström talade om, klassificera dessa elever. Klassificera i meningen att hänvisa till viss grupp är det inte fråga om, utan det gäller om eleverna kan identifieras – och det menar jag att det

Torsdagen den
18 januari 1979

*Om åtgärder för
att förbättra ord-
ningen på bussar
och spårvagnar i
Göteborg*

fortfarande finns möjligheter till.

De vidare synpunkterna på asteriskbetygens önskvärdhet är som sagt fortfarande en fråga som enligt min mening skall beredas och beslutas av riksdagen på grundval av den proposition som vi håller på att utarbeta.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 15 Om åtgärder för att förbättra ordningen på bussar och spårvagnar i Göteborg

Justitieministern SVEN ROMANUS erhöll ordet för att besvara *Inger Lindquists* (m) den 23 november anmälda interpellation, 1978/79:100, och anförde:

Herr talman! Inger Lindquist har frågat mig om jag anser att ordningsläget vid Göteborgs bussar och spårvagnar som det redovisats av henne är godtagbart och, om så inte är fallet, vilka åtgärder jag avser vidta för att ge allmänheten och berörd personal tillfredsställande skydd.

I ett svar under december 1978 på en interpellation av Margaretha af Ugglas redogjorde jag för min syn på det våld som förekommer på bl. a. de allmänna kommunikationsmedlen och hur regeringen söker komma till rätta med problemen.

Av svaret framgår att jag ser allvarligt på företeelser av den art som har påtalats av Inger Lindquist. Det är en grundläggande uppgift för samhället att trygga allmänhetens säkerhet. Det är därför inte godtagbart om ordningen och säkerheten på de allmänna kommunikationsmedlen brister. I de uttalanden som regeringen på senare år har gjort om prioriteringar inom polisverksamheten har också vikten av insatser mot våldsbrottsligheten betonats.

I interpellationssvaret till Margaretha af Ugglas framhöll jag att regeringen fortlopande vidtar åtgärder för att förbättra det allmänna ordningsläget. Som exempel på sådana åtgärder erinrade jag om förslagen i propositionen 1977/78:108 om åtgärder mot narkotikamissbruk och om de förslag till skärpta permissionsbestämmelser m. m. för vissa intagna på kriminalvårdsanstalterna som nyligen har antagits av riksdagen (prop. 1978/79:62). Vidare omnämndes den särskilda organisation mot narkotikabrottsligheten som på senare tid har byggts upp inom polisen.

På många håll i landet, bl. a. Göteborg, försvåras polisverksamheten avsevärt av att ett betydande antal polismanstjänster är vakanta. Fr. o. m. budgetåret 1977/78 sker emellertid en så kraftig satsning som möjligt på utbildning av polisaspiranter. Härigenom kommer efter hand detta problem att reduceras. Även när det gäller rekryteringen av polismän har det skett en viss ändring på senare tid. Rekryteringen inriktas sålunda i dag mer än tidigare på storstadsregionerna. Härigenom skapas förutsättningar för att ungdomar, som väl känner storstadsmiljön, i större omfattning än tidigare verkar som polismän där. Härmed bör utflyttningen av polismän till andra

distrikt minska.

Enligt den senast tillgängliga statistiken är 182 av 1 351 polismansjänster i Göteborg vakanta. Samtidigt finns det emellertid i distriktet 165 "alternera-re", dvs. poliser som har genomgått polisskolan och under två år fullgör praktikjänstgöring. Det är avsett att distriktet i mars i år skall tillföras 33 och i juli ytterligare 38 alternera-re.

När det gäller förhållandena inom kollektivtrafiken i Göteborg har jag inhämtat att man har drygt 300 fordonsenheter i drift vid normaltrafik. Under rusningstid ökar detta antal med omkring ett femtiotal enheter. Även om det ankommer på staten att svara för allmän ordning och säkerhet är det naturligtvis inte möjligt att staten som ett normalt inslag i verksamheten ordnar polisbevakning på de särskilda fordonen. Jag förutsätter att detta förhållande beaktas av trafikföretaget när man bestämmer storleken av personalen, fordonens utrustning och liknande. Över huvud taget måste man utgå från att trafikföretaget strävar efter att göra vad på det ankommer för att ge sin personal en så god arbetsmiljö som möjligt.

Polisen i Göteborg har emellertid särskilda resurser avdelade till skydd för kollektivtrafiken. Insatserna har fortlöpande ökats ut. Det rör sig nu om en särskild kollektivtrafikgrupp på 23 polismän. Den förstärks vanligen kvällstid med en eller flera patruller. Under veckosluten tillkommer dessutom den s. k. piketstyrkan, när den inte är upptagen av andra arbetsuppgifter. Någon eller några gånger i veckan planeras gruppens övervakning i samarbete med de olika vaktstrikten. Härvid görs särskilda punktinsatser. Vidare genomförs under vissa veckoslut större aktioner med mellan 30 och 70 polismän. Vid dessa tillfällen tjänstgör såväl civil som uniformsklädd personal.

F. n. genomför rikspolisstyrelsen i samråd med Göteborgs polisdistrikt en organisationsundersökning i Göteborg. Det är för tidigt att uttala sig om resultatet av undersökningen. Men jag är övertygad om att, därest exempelvis en omfördelning av resurserna inom distriktet skulle finnas erforderlig, förslag härom kommer att framläggas för regeringen.

Jag vill till sist betona att jag kommer att noggrant följa utvecklingen på området. Målsättningen måste vara att ordningsläget skall bli godtagbart.

INGER LINDQUIST (m):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret. Jag är nöjd med att justitieministern ser allvarligt på företeelser av den art jag påtalat, och jag instämmer helt i konstaterandet att det är en grundläggande uppgift för samhället att trygga allmänhetens säkerhet. Men sedan mynnar svaret mest ut i en redogörelse för rätt kända fakta: hur många poliser det finns, hur stora vakanserna är, hur kollektivtrafikgruppen arbetar osv.

Jag är ledsen att behöva säga att jag tycker att svaret är blekt och intetsägande. Det är ju här en fråga om hur vanliga hyggliga människor tvingas att ha det, vilken rädsla de känner och vilka övergrepp de blir utsatta för. Det gäller alla som inte kan ta sig fram med egna fortskaffningsmedel utan måste använda sig av spårvagnar och bussar. Där återfinns stora grupper av äldre människor men även många yngre, som också känner en stor

Torsdagen den
18 januari 1979

*Om åtgärder för
att förbättra ord-
ningen på bussar
och spårvagnar i
Göteborg*

osäkerhet, och många som inte har råd att köra omkring i egna bilar. Det gäller också alla de anställda som i sitt dagliga arbete blir utsatta för svåra påfrestningar.

Situationen är nämligen ytterst oroväckande. Låt mig hålla mig till Göteborgsförhållandena, om vilka jag har fått uppgifter för 1978. De visar att det i jämförelse med 1977 har blivit fler angrepp på eller hot mot förare, fler slagsmål mellan eller angrepp på passagerare och fler fyllerier med omhändertaganden. Särskilt allvarligt är det att våldet och hotet ökar. Jag har gått igenom en sammanställning över polisanmälda händelser 1978, och det som slår mig är att det är fråga om betydligt allvarligare angrepp än jag trodde. Det är misshandel genom knytnävsslag och med olika tillhyggen. Det är sparkar och luggning i håret och knivhot. För mig var det också överraskande att det förekom så många rån, där man i samband med olika slags våld tillgripit förarnas konduktörsväskor eller deras egna tillhörigheter.

Jag vill bara relatera två händelser som inträffade i höstas. Vid det första tillfället touchade en spårvagn lätt bakskärmen på en raggabil. Omedelbart därefter kom fem personer från bilen in i vagnen. En av dem gav föraren knytnävsslag över munnen och slog honom sedan med en ölfaska i huvudet ända tills flaskan gick sönder. Också de andra fyra som kom ur samma bil slog föraren med knutna händer.

En månad därefter stod samme förare, som beskrivs som lugn och sansad, med sin vagn vid en ändhållplats. Då kom ett gäng ungdomar och började bombardera vagnen med stenar och ölburkar. Ett annat gäng tog sig sedan in i vagnen och började kasta stenar och ölburkar mot föraren. De försvann när polis tillkallats, men vagnen var så illa hanterad att den fick tas ur bruk.

Det här är alltså väldigt påtagliga missförhållanden, som fordrar ordentliga initiativ. Det krävs verkligen att bevakningen blir sådan att människor vågar vara ute och vågar åka med spårvagnar och bussar på kvällarna utan att behöva vara rädda för att bli antastade och slagna.

Vi vet att polisen här gör en utmärkt insats. Jag vet också att samarbetet mellan polisen och Göteborgs spårvägar är utomordentligt bra. En brist är, som justitieministern påpekat, att det är för stora vakanser inom poliskåren. Enligt statistik för senaste kvartalet är bristen 26 % när det gäller ordningspolisen i Göteborg, och jag har fått uppgift om att det är ungefär som det brukar vara. Anledningen är till stor del den som justitieministern har angivit, nämligen att polisen rekryterats från andra orter än storstäderna och därför gärna återvänder till sina hemorter. Justitieministern anger i sitt svar att det på senare tid har skett en viss ändring när det gäller rekryteringen och att rekryteringen numera inriktats på storstadsregionerna. Jag tycker det skulle vara av intresse att få veta vilka ansträngingar som görs i det avseendet, hur det hela går till, och jag ställer denna fråga direkt till justitieministern.

Men det gäller inte bara att fylla ut vakanserna. Det våld och den otrygghet som både justitieministern och jag här har konstaterat måste också mötas med nya polistjänster. Men i budgetpropositionen sker en prutning av de av rikspolisstyrelsen begärda tjänsterna. Rikspolisstyrelsen begär 326 tjänster medan justitieministern föreslår endast 130. Moderata samlingspartiet

kommer därför i sin partimotion att yrka en ökning med 300 polismanstjänster.

Bakgrunden till den begäran är bl. a. just att våldsbrott riktade mot vanliga medborgare i vårt land ökar. Antalet misshandelsfall som drabbade medborgarna i gemen ökade med 17 % under de första tio månaderna 1978.

Justitieministern talar i sitt svar om att det skall ske "en så kraftig satsning som möjligt på utbildning av polisaspiranter". Jag förmodar att justitieministern med det avser att polisskolan inte kan utbilda fler elever än den nu gör. Men då vill jag fråga justitieministern: Är detta verkligen en spärr som inte går att komma förbi när det gäller något så viktigt som en väsentlig mänsklig rättighet, nämligen skyddet av den enskildes säkerhet till liv och lem? Jag vill därför direkt fråga om justitieministern har övervägt möjligheten att utbilda ett större antal aspiranter genom att inrätta en ny polisskola. Moderata samlingspartiet kommer att i sin partimotion begära att en sådan skola inrättas fr. o. m. budgetåret 1981/82.

Det var alltså två frågor till justitieministern gällande dels vad som görs i rekryteringshänseende, dels justitieministerns övervägande när det gäller att anta fler aspiranter.

Justitieministern SVEN ROMANUS:

Herr talman! Jag vill gärna understryka vad också Inger Lindquist framhöll, att vi är ganska eniga om vilket mål vi bör syfta till. Jag märkte särskilt att Inger Lindquist inte hade många konkreta uppslag i denna fråga utöver vad jag angav.

Inger Lindquist frågade för det första vad som görs för att befordra rekryteringen i Göteborg. Rikspolisstyrelsen har för att främja rekryteringen av aspiranter från Göteborgsregionen i Göteborg inrättat både en tjänst som rekryteringskonsulent och en extra sådan. Dessutom försöker man bl. a. genom att propagera få aspiranter från själva Göteborg.

Inger Lindquist frågade för det andra om möjligheterna att utöka utbildningen vid polisskolan. Polisskolan har 760 platser. Under de senaste budgetåren har man kommit upp till 800 platser i utbildningen av aspiranter genom att tillfälligtvis stoppa annan utbildning. Det kan man göra tillfälligt, beroende på att trycket för att få ytterligare polismän utbildade är så starkt. Men jag kan inte säga om man på sikt kan höja utbildningsnivån.

Jag vill betona att en ökning av utbildningen är en åtgärd på sikt – den verkar inte förrän efter en viss tid. De problem som det f. n. är angeläget att åtgärda kan alltså inte lösas med sådana insatser.

Jag är medveten om att ordningsläget på de allmänna trafikmedlen i Göteborg är dåligt. Men detta gäller inte bara för Göteborg. Det gäller också t. ex. beträffande Stockholm. Det ökade våldet och den ökade brutaliteten i våldet är ett problem för hela landet. Detta kan inte – annat än i mycket ringa mån – motverkas genom att man ökar antalet poliser. Det finns en viss gräns för vad man kan åstadkomma på den vägen. Man kan inte med polis övervaka varje särskild fordonsenhet i trafikföretagen.

Det som här är angeläget är att man försöker komma fram till vad det ökade

Nr 68

Torsdagen den
18 januari 1979

*Om åtgärder för
att förbättra ord-
ningen på bussar
och spårvagnar i
Göteborg*

Torsdagen den
18 januari 1979

*Om åtgärder för
att förbättra ord-
ningen på bussar
och spårvagnar i
Göteborg*

våldet beror på. Den saken kommer jag in på i svaret på en fråga senare i dag. På olika sätt försöker vi skaffa oss mer kunskap därom för att på det sättet komma fram till vad som kan göras. Där kan man inte bara tänka på antalet poliser eller polisinsatser på enskilda punkter, utan det måste bli fråga om åtgärder där alla samhällsorgan blir invävd.

INGER LINDQUIST (m):

Herr talman! Jag instämmer helt med justitieministern i påståendet att man inte bara kan öka antalet poliser och därmed tro att all rättfärdighet är uppfylld. Det har jag heller aldrig påstått. Men man måste se det här problemet på olika sätt och får alltså försöka göra något som kan ha en tämligen snabb effekt. Det uppnår man just genom att öka antalet poliser.

Egentligen är jag allra mest besviken på att justitieministern i sitt svar inte har gjort något försök att gå till roten med det onda. Reaktioner från polishåll efter justitieministerns svar på Margaretha af Ugglas interpellation om våldet i tunnelbanan här i Stockholm kunde kanske ha lett in justitieministerns tankar på att tränga litet djupare in i de här frågeställningarna. Det blir allt klarare för fler och fler människor att djupgående förändringar måste ske i familjen, i hemmet, när det gäller uppfostran, när det gäller kärlek och omsorg, i skolan och på fritiden osv. Det går inte att med några ensidiga enkla insatser få bukt med oron och våldet i samhället.

Jag saknar rätt mycket just uppslag, idéer och initiativ och jag kanske t. o. m. skulle vilja säga litet glöd från justitieministerns sida. Regeringens möjligheter är enorma just när det gäller att kunna ta initiativ, att kunna göra något, att samråda över och inom departementen, att få fatt på myndigheter och organisationer och rent generellt verka som något slags idéspruta. Man väntar sig faktiskt ute i landet att något skall hända i det här avseendet – inte bara nya utredningar och ord utan just uppslag, stöd och initiativ.

Som exempel på vad jag är ute efter skulle jag gärna vilja berätta om ett lovvärt initiativ som Göteborgs spårvägar tagit. De har kallat till ett sammanträde den 22 januari. De har ställt en skrivelse till presidierna och verkscheferna vid byggnadsnämnden, fritidsnämnden, gatunämnden, skolstyrelsen, sociala centralnämnden, landshövdingen, polismästaren och överåklagaren. Det gäller aktiviteter mot våld och vandalism i Göteborg.

De säger i skrivelsen: Spårvägen har med oro följt den utveckling av våldsdåd och vandalism i vårt samhälle som för vår del fått till följd inte bara stora skador på våra anläggningar och fordon utan också en gradvis nedbrytning av vår förarpersonal, såväl psykiskt som fysiskt. Vår verksamhet är så intimt sammankopplad med miljön i samhället att störningar här får omedelbara verkningar på vår trafik. Även våra kunder känner en stor oro för utvecklingen i samhället, vilket vi dagligen får bevis för. Spårvägsstyrelsens presidium har därför beslutat att kalla till sammanträde för diskussion av hithörande frågor i syfte att framtida förslag till ett gemensamt åtgärdsprogram.

Jag vill därför fråga justitieministern om justitieministern delar min uppfattning. Det har justitieministern i viss mån svarat på genom sitt

Torsdagen den
18 januari 1979

*Om åtgärder för
att förbättra ord-
ningen på bussar
och spårvagnar i
Göteborg*

uttalande att våld och andra brottsliga aktiviteter har mycket djupgående orsaker och att de måste angripas från de utgångspunkter jag redan angett beträffande familj, beträffande kravet på att barn och ungdom måste ta ansvar, beträffande ordnandet av deras fritid osv. Men jag tror att det är väldigt viktigt att man här gör något slags gemensamt åtgärdsprogram och inte säger att detta sysslar justitiedepartementet med, detta sysslar socialdepartementet med osv. Jag skulle verkligen vara tacksam om justitieministern – vilket justitieministern på ett sätt antydde i sitt påstående tidigare – ville berätta vilka planer folkpartiregeringen har i det här avseendet. Jag tror det skulle vara av värde för oss alla. Jag har en känsla av att vi är litet vilslna och inte riktigt vet vart regeringen syftar.

Justitieministern SVEN ROMANUS:

Herr talman! Jag är helt ense med Inger Lindquist när hon talar om de breda insatser som måste göras för att man allmänt skall få bukt med våldet. Det som jag ville framhålla i mitt första svar var att det som på sikt kan göras är just att sätta in dessa breda åtgärder. Det finns en utförlig redogörelse för dem i budgetpropositionen.

Men man frågar sig också: Kan det göras någonting omedelbart? Inger Lindquist svarar att man kan öka antalet polistjänster. Det är emellertid så att antalet poliser man kan få är beroende av hur många som har utbildats. Aspirantintagningen har ökat under de senaste åren, och det kommer på sikt att verka så att vi får fler poliser. Men att nu inrätta fler polistjänster är ett slag i luften, eftersom det inte finns personal till dessa. Det blir alltså inte fråga om någon omedelbar åtgärd.

Beträffande möjligheterna att öka utbildningen vill jag nämna att 1975 års polisutredning kommer att lämna sitt principbetänkande i nästa månad. Där behandlas bl. a. utbildningsfrågorna ingående. Det är naturligt att man i det sammanhanget också tar upp frågan om man ytterligare kan öka antalet platser vid polisutbildningen.

När det gäller vilka åtgärder som kan vidtas på andra områden vill jag gärna framhålla att trafikföretaget i Göteborg är väl medvetet om att det måste vidtas åtgärder – inte bara ropa på polis – för att på sikt få bort våldet. Det har skett genom samarbete med Göteborgspolisen, och en rad brottsförebyggande åtgärder har vidtagits.

I det sammanhanget kommer man in på de allmänna brottsförebyggande åtgärderna. Det finns nu en hel rad utredningar som undersöker vad man från samhällets sida på sikt kan göra för att förbättra nuvarande läge. Jag fäste mig vid att inte heller Inger Lindquist kan säga någon konkret åtgärd som man kan vidta och som omedelbart hjälper upp läget.

INGER LINDQUIST (m):

Herr talman! I det senaste svaret uppehöll sig justitieministern återigen vid de åtgärder som kan verka snabbt. Jag tycker att det är väldigt viktigt att man tänker i de banorna. Men jag tycker att man skall sätta in ytterligare krafter – det är där som våra uppfattningar skiljer sig åt.

Torsdagen den
18 januari 1979

*Om åtgärder för
att förbättra ord-
ningen på bussar
och spårvagnar i
Göteborg*

På frågan hur justitieministern ser på mitt påstående att vi måste gå till grunden med problemen, börja med barnen och sedan fortsätta uppåt, eftersom det inte går att bara angripa verkningarna av problemen, svarar justitieministern att inte heller jag har kunnat komma med några uppslag. Om jag får återvända till justitieministerns egna domäner kan jag berätta att det är en allmän uppfattning att det råder slapphet efter det att ett brott har begåtts – man har ett låtgåssystem. Jag kan berätta för justitieministern att vi i ungdomsfängelseutredningen ofta var ute på anstalterna och talade med det unga klientelet. Det som slog mig då var bl. a. det svar jag fick när jag frågade dem vad de tyckte att man skulle vidta för åtgärder. Svaret var väldigt ofta att det hade varit bra om det hade hänt någonting på ett tidigare stadium. T. o. m. de tycker att det skall komma en reaktion på ett betydligt tidigare stadium.

Man kan också fråga sig om man skall låta systemet med åtalseftergift fortså som det nu är. Både justitieministern och jag vet att man kan finna fall där det är ett tiotal åtalseftergifter och det så att säga inte blivit någon reaktion från samhällets sida. Jag tror att det också är viktigt att ingripa litet snabbare.

Från moderata samlingspartiet har vi för rätt länge sedan fört fram tanken på jourdomstolar. Det är viktigt ur den synpunkten att en reaktion bör följa mycket snabbt på en gärning. Man skall inte behöva gå och vänta på att det händer någonting när man har gjort sig skyldig till något. Jag vet mycket väl att en utredning sysslar med det här, men jag vet inte vad justitieministern tycker om sådana åtgärder som åtalseftergifter och jourdomstolar och att samhället reagerar litet snabbare än det gör nu.

För att fortsätta att ge uppslag, som justitieministern ju efterlyste, skulle jag vilja säga att från moderata samlingspartiet har vi också i flera år fört fram att vi gärna skulle vilja se nya påföljder som community service, samhällstjänst.

Jag vet inte hur justitieministern ser på det uppslaget, men från min synpunkt tycker jag att det är väldigt viktigt att det finns en påföljd som gör att t. ex. den som går runt och pangar rutor också får göra rätt för sig. Han bör få lära sig att ta ett ansvar, och det skulle också stärka hans självkänsla. På det sättet kan han inlemmas i exempelvis ett ideellt sammanhang där han sedan är kvar och därigenom återförs till ett mer laglydigt handlande.

Som gammal domare har justitieministern haft god inblick i sådana här förhållanden, och det är väl så att en domare väldigt ofta har anledning att fundera över vad man kan och bör göra. Ofta känner man väl en viss begränsning därför att en domares möjligheter att göra någonting meningsfullt inte är så stora i det slags fall som vi nu diskuterar. Men nu har justitieministern verkligen möjlighet att sätta sina tankar och funderingar i verket, och jag skulle gärna vilja veta justitieministerns personliga uppfattning på de punkter som jag här har berört som exempel på hur man snabbt skall kunna komma till rätta med brott.

Justitieministern SVEN ROMANUS:

Herr talman! Det finns ingen anledning att i det här sammanhanget komma in på en allmän kriminalpolitisk debatt. När det gäller vad Inger Lindquist sade om olika åtgärder – jourdomstolar, åttalseftergifter o. d. – vill jag hänvisa till budgetpropositionen. Där finns angivet hur dessa frågor skall behandlas i fortsättningen.

Jag tycker att förhållandena i Göteborg inte ger anledning att ta någon speciell ståndpunkt åt vare sig ena eller andra hållet i den allmänna kriminalpolitiken. Det är en annan sak att förhållandena i Göteborg visar att det är angeläget att man på sikt får till stånd åtgärder som skulle kunna motverka det ökade våldet i samhället.

Beträffande det Inger Lindquist sade om att åtgärder i Stockholm hade ogillats från polishåll vill jag framhålla att det förslag som regeringen lade fram när det gäller Stockholm faktiskt möttes av en mycket positiv reaktion från polisens sida. Vad polisen ställde sig negativ till var att ordningsvakter skulle användas i stället för poliser.

Jag anser principiellt att här ifrågavarande uppgifter skall handhas av polis, men detta är ett exempel på att man måste göra vad man kan för att försöka komma till rätta med ett akut läge som man inte anser att man kan godta.

INGER LINDQUIST (m):

Herr talman! Jag kan hålla med justitieministern om att det är möjligt att man inte skall gå in för djupt i alla frågor här.

Vad beträffar de frågor som jag tog upp har justitieministern redovisat vilka utredningar som pågår, osv. Men det är naturligtvis intressant att veta vilken inställning justitieministern själv och den övriga regeringen har i dessa frågor. Jag menar att vi för litet vet hur justitieministern tänker och tycker i dessa sammanhang.

Justitieministern säger att han noggrant skall följa utvecklingen på detta område. Det tycker jag är bra. Får jag då föreslå att justitieministern kommer till Göteborg och åker med våra bussar och spårvagnar. Det är bra att själv konstatera sådana här saker, att känna atmosfären, känna den oro som ligger i luften och den avvaktande spänningen och vara med om att det plötsligt händer någonting. Jag var ute i fredags och åkte med poliserna på kvällen och på natten och jag åkte också spårvagn. Även om jag som göteborgare är van vid våra allmänna kommunikationsmedel måste jag säga att det gav mig goda inblickar.

Jag vet inte hur mycket justitieministern åker allmänna kommunikationsmedel, men så mycket kan jag säga att vi skulle uppskatta om justitieministern kom och med egna ögon konstaterade hur det är. Jag vill sluta detta meningsutbyte med att önska justitieministern välkommen till Göteborg.

Nr 68

Torsdagen den
18 januari 1979

*Om åtgärder för
att förbättra ord-
ningen på bussar
och spårvagnar i
Göteborg*

Justitieministern SVEN ROMANUS:

Herr talman! Jag vill bara säga att jag har varit och besökt polisen i Göteborg och hört mig för om dess arbete, och jag är mycket väl inställd på att göra det en gång till.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 16 Om åtgärder mot det tilltagande våldet

Justitieministern SVEN ROMANUS erhöll ordet för att besvara *Gunde Raneskogs* (c) den 12 december anmälda fråga, 1978/79:230, och anförde:

Herr talman! Gunde Raneskog har frågat mig

1. om jag överväger någon åtgärd mot det tilltagande våldet mot enskilda och gamla,

2. vilken säkerhet som kan erbjudas personalen på våra socialvårdsbyråer och inrättningar.

De preliminära uppgifter om antalet anmälda brott som föreligger för år 1978 tyder på att en del former av våldsbrott har fortsatt att öka. Våldsbrottsligheten utgör otvivelaktigt ett oroande inslag i samhällsbilden.

Det finns emellertid anledning att fästa uppmärksamheten på att det stora flertalet våldsbrott förekommer inom familjer och bland personer som är bekanta med varandra. Brott som förövas utomhus av en för offret okänd person utgör endast en förhållandevis liten del av den sammanlagda våldsbrottsligheten. En s. k. offerundersökning som statistiska centralbyrån har publicerat visar att risken för en vanlig medborgare att bli utsatt för gatuvåld är mycket liten totalt sett och allra minst för åldersgruppen över 55 år.

Vi vet emellertid fortfarande alltför litet om de faktorer som utlöser våld. Rikspolisstyrelsen har nyligen tillkallat en arbetsgrupp med uppgift att analysera olika typer av våldsbrott och föreslå motåtgärder. Vid utvecklingsenheten inom brottsförebyggande rådet bedrivs sedan år 1977 ett projekt med liknande inriktning. Min förhoppning är att resultaten av dessa undersökningar kommer att inte bara öka vår kunskap på området utan också ge underlag för ytterligare konkreta åtgärder.

I de senaste årens uttalanden om prioriteringar av polisens insatser har våldsbrottsligheten alltid getts en framskjuten plats. Förebyggande åtgärder mot s. k. åldringsbrott, dvs. brott där gärningsmän utnyttjar fysisk eller psykisk svaghet hos äldre och handikappade, har också utgjort en viktig del av polisens verksamhet på det brottsförebyggande området. Det är enligt min mening angeläget att förebyggande verksamhet av detta slag görs mer effektiv genom att den fastare förankras i organisationen. Som jag har angett i budgetpropositionen, avser jag därför att föreslå regeringen att särskilda brottsförebyggande rotlar fr. o. m. nästa budgetår inrättas i de 17 största polisdistrikten.

När det gäller Gunde Raneskogs andra fråga vill jag framhålla att jag är väl

*Om åtgärder mot
det tilltagande
våldet*

medveten om att inslag av och tillbud till våld vid socialbyråer, sjukvårdsinrättningar och liknande i dag utgör ett problem. Detta är också föremål för uppmärksamhet från det allmännas sida. Bland de åtgärder som har vidtagits kan nämnas den utredning som f. n. bedrivs av sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut i samarbete med bl. a. rikspolisstyrelsen, brottsförebyggande rådet, socialstyrelsen och personalorganisationerna. Utredningen har redan resulterat i ett antal åtgärder, bl. a. personalinformation, en marknadsinventering av bärbara överfallslarm och en kartläggning av befogenheterna för personalen och eventuellt anlitate ordningsvakter eller väktare.

GUNDE RANESKOG (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret.

Vissa åtgärder som omnämns i svaret tyder på att försök görs att hindra våld, men människor har redan kommit fram till förskräckelsen och lever i den. Och som antyds i svaret ökar brotten med 8–10 % – så har det varit de senaste åren.

Detta är ett hot mot människans säkerhet. Det stämmer också med den verklighet som människorna upplever – framför allt gamla människor. Oron inför framtiden ökar, oftast i samband med att den gamla människan känner sig allt svagare och hjälplösare.

En pensionär berättade för en tid sedan om hur en tonåring ser på våldsproblemet. Ynglingen var i färd med att slå in fönster i den gamles hus. När den gamle ställer sig hindrande i vägen får han av ynglingen höra: "Du får inte röra mig, men jag har rätt att smälla till dig." Vad har hänt i rättsvärden när unga människor upplever, från skolan och hela vägen upp i tonåren, att de får göra som de vill?

En förskjutning i rättstänkandet är på väg, då framför allt barn och ungdom har fått för sig att de kan göra som de vill. Äldre skall bara åse det hela och tåga.

En socialvårdare skriver till mig för några dagar sedan: "Situationen är svår. Vanliga medborgare får allt svårare att gå ut när det blir mörkt. Det är en fara för liv och lem att vistas på gator och torg, att gå till möten och sammankomster. Allt fler gamla människor, ja, t. o. m. medelålders avhåller sig från gemenskap för de är rädda.

Vi har inte längre gatufrid, torgfrid och kvinnofrid."

Vidare skriver han: "Inom socialvården i vår lilla stad upplever vi förhållandena mycket otillfredsställande. Vi har inte längre fullgod säkerhet i jobben." Brevet slutar: "Jag tror inte svenska folket vill ha det så här."

Frågan är: Skall ålderdomen bli en skräckupplevelse? Här har svenska folket arbetat för att få en trygg och bekymmerslös ålderdom. Vi har skruvit med vår välfärd, och under tiden har en ny rättslöshet växt fram som har lett till den allra allvarligaste utvecklingen, nämligen *hotet mot individen*. Brottsgruppen skadegörare växer visserligen ännu fortare än gruppen våldsvarkare, men den riktar sig i sin skadegörelse främst mot döda ting.

Mitt i all välfärd står nu den stackars människan med skräck för att bli

*Om åtgärder mot
det tilltagande
våldet*

gammal, skräck för angrepp från ungdom och andra våldsvarkare. Och det allra senaste förlärliga härrör från långvården i Malmö: skräck för att komma in på sjukhus.

Vad det gäller människovården socialt och psykiskt, så har svårigheterna blivit så stora att det redan finns landsting som tränar sina arbetare i självförsvar. Eftersom våld i vården inte anmäls och registreras vet ingen i dag hur utbrett våldet är. Inte heller finns det någon statistik på yrkesskador som har uppstått genom våld.

Jag vill ställa en fråga till herr justitieministern: Finns det effektiva åtgärder som ännu inte är kungjorda för oss? Jag har med spänning lyssnat till den föregående debatten, och jag tycker det är svårt att finna konkreta förslag. Min fråga till justitieministern är faktiskt att betrakta som ett nödrop.

Justitieministern SVEN ROMANUS:

Herr talman! Jag vill svara Gunde Raneskog att vilka åtgärder man på sikt skall vidta för att motverka det tilltagande våldet är inte lätt att säga. Vi saknar kunskap som skulle göra att vi kunde förklara vad som hänt, när våldsbrottsligheten ökar. Det är därför vi måste skaffa oss mera kunskap och därmed få underlag för åtgärder.

Vad vi skall göra när det gäller omedelbara åtgärder är också svårt att ange. Man kan inte bara säga att vi skall ha fler poliser. Den otrygghet som de äldre känner är ett faktum, och det är alldeles klart att vi bör göra vad vi kan på det här området för att förhindra våldsbrottsligheten. Men vi har tyvärr mycket små möjligheter att anvisa lösningar över hela linjen. Däremot kan vi säga att det är alldeles klart att narkotikamissbruket ligger i bakgrunden. Där har vi också satt in åtgärder, och vi satsar betydande resurser för att komma åt det. Om man med liknande åtgärder kan komma åt våldsbrottsligheten är det bara att hälsa med tillfredsställelse, men vi måste – som jag har betonat i svaret – först och främst skaffa oss fördjupad kunskap om orsakerna till det.

GUNDE RANESKOG (c):

Herr talman! Jag är tacksam för den sista kommentaren som justitieministern gjorde.

Jag tror att jag vill förena mig med Inger Lindquist i vissa frågeställningar som rör hur man skall åstadkomma åtgärder. Ingen vågar naturligtvis stiga fram och säga sig vara expert på det här området och tala om hur man skall lösa problemen – jag håller fullständigt med justitieministern om detta – men möjligen skall vi börja med att ställa oss frågan om det har gått snett i hemmen, i skolan och i ungdomsgången. Jag funderar själv allvarligt på detta, och jag hör inte till dem som i första hand ropar på polis. Jag tror att detta är en undervisningsfråga och i långa stycken en föredömesfråga. Men det är frågor som är mycket långsiktiga, och man kan inte förvänta sig att i en kritisk situation hastigt kunna vända utvecklingen – det är jag medveten om.

Jag tycker emellertid att det är beklämmande att behöva konstatera att vi har lyckats med det mesta inom tekniken och när det gäller materiell och kulturell utveckling men att vi har misslyckats med människan. Om det är

fråga om en medveten försummelse så är det så mycket allvarigare. Likaså om vi tror att utveckling är detsamma som förbättrade människor. Det är beklämmande att inte dessa ting följs åt, och det är synnerligen allvarligt att samtidigt som utvecklingen på alla områden går framåt så går det bakåt för oss stackars människor.

Jag har också funderat över om inte en justitieminister tänker djupare än de flesta på de här frågorna. Jag tror att väldigt många förväntar sig ett förlösande ord och ett ord av vägledning i de här sammanhangen av justitieministern. Den som ständigt arbetar med brottsjuridik måste ju ändå vara mer hemma på området.

Jag läste nyligen ett referat från den kommitté om brottsminskning och social rättvisa som har arbetat under året och ställt frågor till 1 500 människor om orsakerna till brottsligt förfarande. Man ställde därvid frågan så: Vem är ansvarig för den ökade brottsligheten? Från 50 % av de tillfrågade blev svaret: Det är samhället. Detta om något är väl något att ta fasta på för Sveriges riksdag som styr samhället.

Justitieministern SVEN ROMANUS:

Herr talman! I anledning av det som Gunde Raneskog nu sade vill jag upplysa om att det inom brottsförebyggande rådet också finns en grupp som arbetar just med barn- och ungdomsproblematisken. Syftet är att få fram förslag till åtgärder mot bl. a. våld och skadegörelse från de ungas sida. Jag tror att om man kan lyckas på den punkten, så åstadkommer man ett väsentligt bidrag till förbättring av de missförhållanden som här har talats om.

GUNDE RANESKOG (c):

Herr talman! Jag är väldigt tacksam för dessa påpekanden.

Jag har läst den del av budgetpropositionen som avser justitiedepartementets verksamhetsområde och noterat en del positivt där, men jag skulle vilja understryka att det vi här talar om torde vara en del av brottsligheten som kräver särskilda åtgärder. Människor skulle med mycket stor tacksamhet välkomna speciella åtgärder här och kanske även en liten uppräknning av medlen.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 17 Om medelstildelningen till polisens brottsövervakning

Justitieministern SVEN ROMANUS erhöll ordet för att besvara *Wiggo Komstedts* (m) den 12 december anmälda fråga, 1978/79:234, och anförde:

Herr talman! Wiggo Komstedt har uppgett att det har framkommit att vissa polisdistrikt inte kan utföra en tillfredsställande brottsövervakning på grund av att medelstildelningen till bl. a. drivmedel till polisens fordon är nedskuren. Med hänvisning härtill har Wiggo Komstedt frågat mig om jag

Om medelstildelningen till polisens brottsövervakning

Torsdagen den
18 januari 1979

*Om medelstilldel-
ningen till polisens
brottsövervakning*

anser det tillfredsställande att, som han uttrycker det, allmänhetens rätts-trygghet ytterligare försämrats på grund av viss medelsnedskärning samt, om svaret är nej, vad jag avser att vidta för åtgärder.

Pengar för bl. a. drivmedel till polisens fordon beräknas under ett förslagsanslag som för innevarande budgetår är upptaget till 101 936 000 kr. Anslaget är uppdelat på två anslagsposter, varav den första, Underhåll och drift av fordon m. m., är upptagen till 83 696 000 kr.

Från rikspolisstyrelsen har jag inhämtat följande. Vid den ekonomiska planeringen för innevarande budgetår konstaterade rikspolisstyrelsen att anslagsposten Underhåll och drift av fordon m. m. kunde beräknas bli överskriden med ca 7 milj. kr. om körsträckan blev oförändrad i förhållande till föregående budgetår. Styrelsen ansåg därför att besparingsfrämjande åtgärder borde vidtas. Härvid bedömdes en begränsning av drivmedelsförbrukningen vara lämpligast, eftersom den lätt kan följas upp av de enskilda polisdistrikten. I skrivelse den 29 juni 1978 till alla länsstyrelser och polisstyrelser meddelade därför rikspolisstyrelsen att drivmedelsförbrukningen måste minskas med omkring 10 %. Styrelsen uppdrog åt länspolis- chefer och polisstyrelser att planera och vidta nödvändiga besparingsåtgärder. I kompletterande budgetföreskrifter den 31 juli 1978, vari medelsramar meddelades, framhöll styrelsen uttryckligen att den minskning av drivmedelsförbrukningen som erfordras inte får innebära att polisverksamheten påverkas negativt. Planeringen borde enligt föreskrifterna i första hand avse ett mera rationellt nyttjande av fordonen samt bättre utnyttjande av möjligheterna till samåkning och av kollektiva färdmedel.

Med anledning av de prishöjningar på drivmedel som har skett under hösten 1978 har styrelsen beslutat öka polisdistriktens medelsramar med omkring 8 %. Länsstyrelserna och polisstyrelserna har underrättats om detta.

Jag vill understryka att – som jag har angett i det föregående – det här rör sig om ett förslagsanslag. Därav följer att regeringen utan riksdagens hörande får medge att anslagsposten överskrids. Regeringen har också i regleringsbrevet fört upp posten "förslagsvis".

Jag finner det naturligt och angeläget att myndigheterna gör allt vad som är möjligt för att hålla sin anslagsförbrukning inom de ramar som statsmakterna har lagt fast. Som har framgått av det föregående får detta inte gå ut över polisverksamheten.

Några åtgärder från min sida med avseende på den aktuella anslagsposten är enligt min mening inte påkallade.

WIGGO KOMSTEDT (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret på min fråga. På de sista raderna i svaret säger justitieministern dess värre det som justitieministrar i Sverige under de senaste 20 åren har lämnat som svar då det framförts farhågor om utvecklingen på brottsområdet i vårt land, nämligen: Några åtgärder från min sida är enligt min mening icke påkallade. Det är en standardfras som stått där under många år. Därför har vi också en utveckling

Om medelstilldelningen till polisens brottsövervakning

som vi inte minst i den senaste debatten här i dag kunnat få höra om.

Polisens arbetsuppgifter är av skiftande slag, och det är alldeles självklart att det är svårt att prioritera. Men kanske är ändå den verksamhet som har med övervakning att göra den mest angelägna, beroende på att när polisen syns ute i samhället har det en preventiv effekt.

I ett kärvt ekonomiskt klimat är det naturligt att man skall försöka spara på alla områden, men att gå så långt som tydligen blev fallet under senare delen av 1978 kan inte vara bra för ordningen i vårt land. Det som då hände var att minskningen av medelstilldelningen för bl. a. bilkörning och telefon började att märkas i polisens arbete. Enligt de uppgifter som jag har tillgängliga kunde polisen inte åka ut annat än i verkliga nödfall. Det kan inte vara bra för det allmänna rättsmedvetandet att det blir känt att polisen inte har tillräckliga resurser att upprätthålla en tillfredsställande service som ju allmänheten har rätt att kräva.

I vissa fall kan de här begränsnings- och sparåtgärderna medföra ytterligare komplikationer på de orter där den lokala skattemyndigheten, kronofogden och åklagarmyndigheten använder samma telefonväxel. Ringer dessa myndigheter extra mycket, är det fara värt att det går ut över polisens verksamhet, och detta är definitivt inte bra.

Det är värt att notera att bensenanslaget under senaste budgetåret varit nedskuret med 10 % i förhållande till anslaget under föregående budgetår samtidigt som bensenpriset steg med ca 35 öre per liter.

Förstatligandet av polisen och därmed hård central styrning innebar för många tätorter bemanning bara under kontorstid, vilket automatiskt innebär att polisen måste köra mycket mer med bil för att komma till de orter som *under större delen av dygnet inte har någon personal.*

Jag har i min fråga tagit upp statsmakternas märkliga agerande, nämligen att de samtidigt som vi gör inskränkningar i budgeten och säger att denna inte får överskridas förklarar att detta inte får gå ut över verksamheten. Jag undrar var logiken finns i detta. Nu säger justitieministern i svaret att det gjorts en uppräknig, men detta har tydligen inte nått ut till de enskilda polisdistrikten, vilket är mycket märkligt. Jag vill fråga justitieministern om han, med tanke på de konsekvenser som jag här har redovisat, anser att man här gett sig in på ett lämpligt sparområde.

Justitieministern SVEN ROMANUS:

Herr talman! Det har angivits i anvisningarna att den sparsamhet som man här bör iakttä inte får gå ut över den egentliga polisverksamheten. Det bör därför inte föreligga någon risk för att allmänhetens trygghet minskas till följd av dessa föreskrifter. Om nu polismyndigheten finner att det trots de besparingar och den planering som gjorts inte är möjligt att bedriva polisverksamheten, får polismyndigheten begära ytterligare medel hos rikspolisstyrelsen. Det är alltså utsagt att besparingarna inte får gå ut över polisverksamhetens bedrivande.

Rikspolisstyrelsen har uppgett att besparingsåtgärderna har haft positiva effekter. Som exempel har polisstyrelser uppgett: bättre planering, utökad

*Om medelstillel-
ningen till polisens
brottsövervakning*

samåkning vid transporter samt bättre planering och uppföljning när det gäller användningen av polisbilarna, vilket bl. a. medför en mer omfattande fotpatrullering. Att jag sagt att någon vidare åtgärd från min sida inte är påkallad beror just på att man planerat bättre och inbesparat utgifter utan att därmed försämra polisverksamheten.

WIGGO KOMSTEDT (m):

Herr talman! Det är ändå så, herr justitieminister, att enskilda polisdistrikt har framhållit att de fått mycket begränsade möjligheter att bedriva den här verksamheten ute i samhället, vilken ändå tillhör deras uppgifter.

Det står i svaret att anslaget Underhåll och drift av fordon m. m. kunde beräknas bli överskridet med ca 7 milj. kr., om körsträckan blev oförändrad i förhållande till föregående budgetår. Vidare står det att styrelsen därför ansåg att besparingsfrämjande åtgärder borde vidtas.

Nu har vi dess värre inte den utvecklingen i samhället när det gäller brottslig verksamhet att polisen har möjlighet att begränsa sin bilkörning. Vissa polisdistrikt har också redovisat att de varit tvungna att säga nej till betydelsefulla insatser.

Nu säger justitieministern vidare i sitt svar att man har menat att kollektiva färdmedel och möjligheterna till samåkning skulle utnyttjas. Det är ändå ganska svårt att genomföra. För att välja ett polisdistrikt som ligger nära till hands för mig, nämligen Simrishamns polisdistrikt som inkluderar även Tomelilla tätort, kan jag nämna att det där över huvud taget inte finns några kollektiva transportmedel som fungerar ens på dagen. Hur skall man då kunna använda sådana när man på kvällstid får ett larm från Tomelilla? Justitieministerns besked stämmer ganska dåligt med de förhållanden som råder ute på landsbygden.

Justitieministern framhöll i sitt andra inlägg, att det har uttalats att medelsknappheten inte får gå ut över den allmänna bevakningen. Kan då inte justitieministern ge exempel på hur man skall förfara med polisverksamheten, om nedskärningarna av anslagen inte skall få gå ut över bevakningen, samtidigt som kostnaderna för denna ökar? Beskedet om att kollektivtrafiken skall utnyttjas kan jag inte acceptera – det är inget riktigt svar på frågan.

Justitieministern SVEN ROMANUS:

Herr talman! Om det från något polisdistrikt har sagts att medlen inte förslår till den egentliga polisverksamheten, måste det bero på att man där inte riktigt har uppfattat föreskrifterna, trots att de enligt min mening är helt klara och tydliga. Det är meningen att man skall göra besparingar, och sådana kan göras på många sätt, utan att polisverksamheten därmed försämrans. Om en polismyndighet finner, att trots de planerings- och besparingsåtgärder som har vidtagits de tilldelade medlen inte räcker, får den begära ytterligare medel från rikspolisstyrelsen.

WIGGO KOMSTEDT (m):

Herr talman! Om något enskilt polisdistrikt har uppfattat föreskrifterna felaktigt, är det naturligtvis mycket beklagligt. Då går ju detta ut över allmänheten, och det är definitivt inte bra. Min vädjan till justitieministern är därför att man i varje fall skall ha någon som kan tyda de krångliga direktiv som går ut till de enskilda polisdistrikten. Jag tror nämligen inte att man där inte är kapabel att förstå föreskrifternas innebörd – dessa måste i så fall vara mycket tillkrånglade. Under sådana förhållanden har justitieministern att göra en insats även när det gäller att förbättra den s. k. byråkratisvenskan.

Överläggningen var härmed slutad.

Nr 68

Torsdagen den
18 januari 1979

*Om översyn av
patentprocessen
m. m.*

§ 18 Om översyn av patentprocessen m. m.

Justitieministern SVEN ROMANUS erhöll ordet för att besvara *Marianne Karlssons* (c) den 20 december anmälda fråga, 1978/79:241, och anförde:

Herr talman! Marianne Karlsson har frågat mig när jag avser att låta verkställa den av riksdagen begärda översynen av patentprocessen och sanktionssystemet inom patenträtten.

Riksdagen begärde denna översyn i samband med att den i februari månad i fjol antog förslag om ganska omfattande ändringar i patentlagstiftningen. Sedan riksdagen antagit lagändringarna återstod visst arbete med ändrade verkställighetsföreskrifter. Så snart som detta hade slutförts, inleddes arbetet med att utarbeta direktiv för den översyn som riksdagen har begärt. Som ett betydelsefullt led i detta arbete har justitiedepartementet genom olika kontakter med bl. a. företrädare för uppfinnare och industri samlat in ytterligare upplysningar och synpunkter i saken. Med hänsyn till det nära nordiska samarbetet på patentområdet har samråd vidare ägt rum med berörda departement i Danmark, Finland och Norge. Ett utkast till utredningsdirektiv förelåg klart under december månad i fjol. Utkastet har därefter bearbetats ytterligare. Förhandlingar med de fackliga organisationerna enligt medbestämmandelagen pågår.

Så snart förhandlingarna slutförts avser regeringen att fatta beslut om att tillsätta en utredning för den begärda översynen.

MARIANNE KARLSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern Romanus för svaret, som jag tycker var positivt.

Anledningen till min fråga är att vi i februari förra året i lagutskottets betänkande nr 10 behandlade propositionen 1977/78:1 om ändring i patentlagen.

Vid punkten 4 hemställer utskottet att riksdagen "beträffande *sanktionssystemet* med anledning av motionerna 1977/78:30, 1977/78:524 och 1977/78:525 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført om en översyn av patentprocessen och sanktionssystemet inom patenträtten".

Torsdagen den
18 januari 1979

*Om översyn av
patentprocessen
m. m.*

Antalet mål om patentintrång är förhållandevis litet och i stort sett har de patentprocesser som förekommit varit civilprocesser mellan stora företag. Detta betyder rimligen inte att patentintrång bara förekommer mellan stora företag. Av allt att döma är små företag och små privatupptäcktare lika utsatta. Att detta ej syns i statistiken beror på att små företag och små egenupptäcktare saknar ekonomisk möjlighet att beivra patentintrång.

Företag lockas att göra patentintrång i vetenskap om att de inte löper risk att betala höga skadestånd. Ofta går intrånget inte att styrka eller också visar det sig omöjligt för patenthavaren att styrka skadan till följd av intrånget.

Det är därför angeläget att patentlagens regler är så utformade att patenthavarens ensamrätt till patentet inte blir illusorisk utan att han har möjlighet att effektivt beivra ett patentintrång och få tillräcklig ersättning för den skada han åsamkats.

De nuvarande reglerna om patentprocessen och sanktionerna är inte tillfredsställande, och de bör därför bli föremål för en sådan översyn som nu skall komma till stånd.

Vid den översyn som nu skall göras bör också frågan om att införa vitesförbud som sanktion inom patenträtten prövas. I tidigare lagstiftningsärendet har förslag om införande av sådana förbud avvisats med motiveringen att det inte fanns något utrymme för vitesregler eftersom patentintrång redan var straffbelagt. På senare år har dock en ny syn på förbudssanktionen kommit till uttryck, först i marknadsföringslagen och senare i firmalagen, där förbud införts som generell sanktion vid sidan av straff.

Jag är glad över att arbetet med denna fråga kommit så långt som justitieminister Romanus har visat här i dag. Jag skulle nu bara vilja fråga justitieministern:

Kommer man i direktiven för den översyn som skall göras också att ta med frågan om hur kostnaderna för patentprocessen skall kunna nedbringas?

Justitieministern SVEN ROMANUS:

Herr talman! Frågan om att försöka nedbringa kostnaderna i patentprocessen är en av huvudpunkterna i den utredning som skall ske. De direktiv för utredningen som skall lämnas är tämligen utförliga. Jag räknar med att de kommer mycket snabbt, och sedan kan utredningen omedelbart sättas i gång.

MARIANNE KARLSSON (c):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för det ytterligare beskedet. Jag är säker på att översynen kommer så snart som möjligt och att den kommer att stärka de små patentinnehavarnas ställning.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 19 Föredrogs och hänvisades
Proposition
1978/79:57 till näringsutskottet

Nr 68

Torsdagen den
18 januari 1979

§ 20 Föredrogs och hänvisades
Motioner
1978/79:341–344 till konstitutionsutskottet
1978/79:345–349 till skatteutskottet
1978/79:350 och 351 till justitieutskottet
1978/79:352 till utrikesutskottet
1978/79:353 och 354 till försvarsutskottet
1978/79:355–360 till socialförsäkringsutskottet
1978/79:361–365 till socialutskottet
1978/79:366 till kulturutskottet
1978/79:367–371 till utbildningsutskottet
1978/79:372–380 till trafikutskottet
1978/79:381–383 till jordbruksutskottet
1978/79:384–390 till näringsutskottet
1978/79:391 och 392 till arbetsmarknadsutskottet
1978/79:393–396 till civilutskottet
1978/79:397 till utrikesutskottet
1978/79:398 till näringsutskottet
1978/79:399 till socialförsäkringsutskottet
1978/79:400 till skatteutskottet

§ 21 Föredrogs och bifölls
Interpellationsframställningar 1978/79:129–131

§ 22 Talmannen meddelade att propositionerna nr 100 och 101 skulle sättas
sist på morgondagens föredragningslista.

§ 23 Anmälades och bordlades
Motioner
1978/79:401 av *Bonnie Bernström* om viss översyn av kyrkolagen
1978/79:402 av *Bertil Fiskesjö m. fl.* om reformering av riksdagens arbetsfor-
mer, m. m.
1978/79:403 av *Thorbjörn Fälldin m. fl.* om vissa konstitutionella frågor
1978/79:404 av *Doris Håvik* och *Kurt Hugosson* om kvinnoprästfrågan
1978/79:405 av *Egon Jacobsson m. fl.* om den ekonomiska ersättningen för
kommunala förtroendeuppdrag
1978/79:406 av *Sven-Erik Nordin* och *Martin Olsson* om offentlighetsprinci-
pens tillämpning på kommunala handlingar
1978/79:407 av *Martin Olsson* och *Sven-Erik Nordin* om kommunernas
arkivering av allmänna handlingar
1978/79:408 av *Sixten Pettersson* och *Allan Åkerlind* om förbud mot kollek-
tivanslutning till politiskt parti

- 1978/79:409 av *Lars Werner m. fl.* om rösträtten för invandrare
- 1978/79:410 av *Filip Johansson och Curt Boström* om försvarets upphandling inom regionalpolitiskt svaga områden
- 1978/79:411 av *Bo Lundgren m. fl.* om lagstadgat kommunalt skattetak
- 1978/79:412 av *Tage Adolfsson m. fl.* om information till skattskyldig om det totala skatte- och avgiftsuttaget, m. m.
- 1978/79:413 av *Rune Johnsson i Mölndal m. fl.* om inkomstutjämnning för yrkesfiskare
- 1978/79:414 av *Stig Josefson och Ingemar Hallenius* om avdrag vid beskattningen för vissa hyreskostnader
- 1978/79:415 av *Stig Josefson m. fl.* om värderingen av djur vid jordbruksbeskattningen
- 1978/79:416 av *Åke Gillström* om kontroll av verksamheten vid vissa juridiska byråer
- 1978/79:417 av *Paul Jansson m. fl.* om bibehållande av annexet Rödjan vid kriminalvårdsanstalten i Mariestad
- 1978/79:418 av *Erik Glimmér och Georg Pettersson* om förenklad indrivning av vissa fordringar
- 1978/79:419 av *Margareta Andrén m. fl.* om utnyttjande av återanvändbar medicin för sjukvård i u-länder
- 1978/79:420 av *Anders Björck m. fl.* om det svenska utvecklingsbiståndet
- 1978/79:421 av *Erik Glimmér m. fl.* om följder för försvarsmaktens personal av förbandsindragningar m. m.
- 1978/79:422 av *Per-Olof Strindberg m. fl.* om ändring av priskompensationen till försvaret
- 1978/79:423 av *Per-Olof Strindberg m. fl.* om resursbehovet inom försvarets personalvård
- 1978/79:424 av *Ivan Svanström och Bengt Bengtsson* om fria hemresor för värnpliktiga
- 1978/79:425 av *Gillis Augustsson m. fl.* om vårdbidrag för vård av handikappat barn
- 1978/79:426 av *Gunnar Björk i Gävle m. fl.* om föräldrapenningen för vård av handikappat barn
- 1978/79:427 av *Gustav Lorentzon och Karl Hallgren* om försäkringsskydd för elev som deltar i arbetsmarknadsutbildning
- 1978/79:428 av *Hagar Normark m. fl.* om ersättning för kostnader med anledning av vissa pensionärers sjukresor
- 1978/79:429 av *Lars-Ove Hagberg m. fl.* om begränsning av tillåten övertid
- 1978/79:430 av *Margot Håkansson och Elver Jonsson* om undervisningen i hälso- och friskvård inom föräldrautbildningen m. m.
- 1978/79:431 av *Maj-Lis Landberg m. fl.* om rätt för ensamstående att erhålla statligt bostättningslån
- 1978/79:432 av *Margit Sandéhn och Bengt Silfverstrand* om placeringen av invandrarbarn i fosterhem
- 1978/79:433 av *Ingrid Sundberg* om väntetiderna för specialistvård m. m.

- 1978/79:434 av *Sten Svensson m. fl.* om en kartläggning av barn- och ungdomspolitiken m. m.
- 1978/79:435 av *Gunnar Björk* i Gävle *m. fl.* om möjlighet att köpa barnfilm från TV
- 1978/79:436 av *Gunnar Johansson m. fl.* om språket i radio- och TV-utsändningar
- 1978/79:437 av *Göthe Knutson* om lokalradions utnyttjande av dagspressen
- 1978/79:438 av *Lennart Pettersson m. fl.* om översyn av lagstiftningen om förnminnen
- 1978/79:439 av *Lars Werner m. fl.* om höjt anslag till kulturverksamhet bland språkliga minoriteter
- 1978/79:440 av *Hugo Bengtsson m. fl.* om översyn av landstingens utbildning av sjukvårdspersonal
- 1978/79:441 av *Gunnar Björk* i Gävle *m. fl.* om sänkt ålder för deltagande i studiecirkel
- 1978/79:442 av *Åke Gillström m. fl.* om ändrad status för folkhögskolefilialen i Gävle
- 1978/79:443 av *Thure Jadestig* och *Hilding Johansson* om prioriteringen inom alkoholforskningen
- 1978/79:444 av *Wiggo Komstedt* och *Bo Lundgren* om yrkesteknisk högskoleutbildning i Kristianstad, m. m.
- 1978/79:445 av *Per-Axel Nilsson* och *Torsten Gustafsson* om förskolläraryt- bildningen på Gotland
- 1978/79:446 av *Gunnar Olsson m. fl.* om utbildningen av terapibiträden m. fl.
- 1978/79:447 av *Rolf Rämgård m. fl.* om ökat antal idrottsgymnasideplatser
- 1978/79:448 av *Per Stjernström* om lokalisering till Östersund av en idrottshögskola
- 1978/79:449 av *Ingrid Sundberg* och *Olle Aulin* om ökat antal platser inom gymnasieskolan
- 1978/79:450 av *Ingegerd Troedsson* och *Ingrid Sundberg* om bibehållande av barnavårdslärlinjen vid högskolan
- 1978/79:451 av *Lars Werner m. fl.* om höjt anslag till invandrarundervisning
- 1978/79:452 av *Lars Werner m. fl.* om gäststuderandes situation
- 1978/79:453 av *Arne Andersson* i Gamleby *m. fl.* om länsstyrelsernas planering av vägbyggande
- 1978/79:454 av *Gunnar Björk* i Gävle om en broförbindelse över Dalälven mellan Sundet och Hasselön
- 1978/79:455 av *Gunnar Björk* i Gävle *m. fl.* om årskort för andra klass på SJ
- 1978/79:456 av *Wilhelm Gustafsson* och *Arne Remgård* om upprustning av vägarna i södra Älvsborg och Halland
- 1978/79:457 av *Ivar Högström m. fl.* om flottningen i Ångermanälvens flodsystem

- 1978/79:458 av *Ove Karlsson m. fl.* om utnyttjande av Dalälven som sjötransportled
- 1978/79:459 av *Ingemar Konradsson m. fl.* om upprustning av länsväg 244
- 1978/79:460 av *Elvy Nilsson m. fl.* om förstatligande av Nordmark-Klarälvens Järnväg
- 1978/79:461 av *Margit Sandéhn och Maj-Lis Landberg* om förbud mot transport av barn i kombibilars bagageutrymmen
- 1978/79:462 av *Ivan Svanström och Torsten Gustafsson* om en bro vid Bjursund i Kalmar län
- 1978/79:463 av *Rune Torwald och Ella Johnsson* om ändrade körkortsregler för tunga fordon
- 1978/79:464 av *Rune Torwald m. fl.* om statlig ersättning till den kollektiva persontrafiken i Göteborgsregionen
- 1978/79:465 av *Rolf Dahlberg m. fl.* om strömmingstillgången i Bottenhavet
- 1978/79:466 av *Rune Johnsson i Åmål m. fl.* om ökad information rörande allemansrätten
- 1978/79:467 av *Rune Johnsson i Mölndal* om statsbidragen till fiskeriföretag
- 1978/79:468 av *Rune Johnsson i Mölndal och Märta Fredrikson* om åtgärder mot havsnedsmutsningen
- 1978/79:469 av *Einar Larsson m. fl.* om animalieproduktionens utbyggnad
- 1978/79:470 av *Stig Olsson m. fl.* om spillvirket i vissa kustområden
- 1978/79:471 av *Margit Sandéhn och Maj-Lis Landberg* om en samordnad miljökontroll
- 1978/79:472 av *Ivan Svanström* om höjt anslag för miljövårdsinformation
- 1978/79:473 av *Rolf Dahlberg* om utvinning av kobolt i Los i Gävleborgs län
- 1978/79:474 av *Bo Forslund m. fl.* om finansieringen av de regionala utvecklingsfonderna
- 1978/79:475 av *Erik Glimmér* om komplettering av Marvikens kraftverk med ett vindkraftverk
- 1978/79:476 av *Wilhelm Gustafsson* om ett regionalt investmentbolag i Älvsborgs län
- 1978/79:477 av *Rune Jonsson i Husum m. fl.* om en länsgeologorganisation
- 1978/79:478 av *Martin Olsson och Margit Odelsparr* om statligt stöd till landsbygdens elförsörjning
- 1978/79:479 av *Sten-Ove Sundström m. fl.* om anställning av civilingenjörer vid högskolan i Luleå
- 1978/79:480 av *Sten Svensson m. fl.* om konsumentpolitikens inriktning
- 1978/79:481 av *Margaretha af Ugglas* om statliga kreditgarantier för produktutveckling
- 1978/79:482 av *Frida Berglund m. fl.* om körkortsutbildning inom arbetsmarknadsutbildningens ram för kvinnor i glesbygd
- 1978/79:483 av *Åke Gillström m. fl.* om regionalpolitiska åtgärder i Gävle-

*Meddelande om
frågor*

- borgs län
1978/79:484 av *Rune Rydén* med anledning av propositionen 1978/79:73 om åtgärder för arbetshandikappade
1978/79:485 av *Lars Werner m. fl.* om svenskundervisningen för invandrare
1978/79:486 av *Lars Werner m. fl.* om höjt anslag till åtgärder för invandrare
1978/79:487 av *Bengt Kindbom m. fl.* om ersättningsmark till markägare som avstår mark för allmänt ändamål
1978/79:488 av *Maj-Lis Landberg* och *Per Olof Håkansson* om bostadsförsörjningen

§ 24 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 17 januari

1978/79:288 av *Christer Nilsson* (s) till utbildningsministern om den grundläggande vårdyrkesutbildningen i Linköping:

I bilaga 12 till propositionen 1977/78:100 framhåller föredragande statsråd att förslaget från universitetet i Linköping och UHÄ om ett försök med en integrerad vårdutbildningsmodell i form av ett regionalt hälsouniversitet är intressant. Han anser dock, att ökad klarhet bör bringas i bl. a. de frågor som VÅRD 77 utreder samt i fråga om den temaorienterade forskningsorganisationen i Linköping, och är därför inte beredd att i 1978 års budgetproposition aktualisera ett utredningsuppdrag på det sätt som UHÄ föreslagit.

Resultatet av VÅRD 77:s arbete föreligger nu samtidigt som också arbetet avancerat med den temaorienterade forskningsorganisationen.

VÅRD 77 ser universitetets i Linköping och UHÄ:s förslag som ett konkret försök att nå längre i samordning och förnyelse än vad dagens utbildningsverklighet i övrigt medger.

Enligt vad som vidare framgår av VÅRD 77:s förslag skulle regeringen redan under hösten 1978 kunnat ge UHÄ i uppdrag att i samråd med universitetet i Linköping och landstinget i Östergötlands län utreda frågan om en ny organisation av den grundläggande utbildningen för vårdyrken i Linköping.

Enligt uppgift har denna utredning ännu inte kommit till stånd.

Mot bakgrund härav ställer jag följande fråga till utbildningsministern:

När har utbildningsministern för avsikt att tillsätta utredningen?

Torsdagen den
18 januari 1979

*Meddelande om
frågor*

1978/79:289 av *Sten Svensson* (m) till kommunikationsministern om den smalspåriga järnvägen på sträckan Götene–Nossebro:

Under 1974 aktualiserades frågan om en breddning av banan Götene–Nossebro för godstransporter.

Sedan dess har företrädare för berörda kommuner och för länsstyrelsen vid upprepade tillfällen genom skrivelser och uppvaktning påtalat nödvändigheten av att ett besked lämnas om framtiden för denna bana.

Alternativen är en breddning av banan eller en nedläggning. Nuvarande förhållanden är oacceptabla.

Fortfarande föreligger inga besked i ärendet från statsmakternas sida, vilket är ett högst anmärkningsvärt förhållande. I exempelvis Skara kommun bereds sedan lång tid trafiktekniska och andra frågor som är beroende av beslut om järnvägens framtid, varför det är angeläget med ett skyndsamt besked.

Med anledning härav hemställer jag att till kommunikationsministern få ställa följande frågor:

1. Är kommunikationsministern beredd att vidtaga åtgärder för att påskynda ärendets handläggning?
2. Vid vilken tidpunkt kommer beskedet att lämnas?

1978/79:290 av *Arne Andersson* i Ljung (m) till justitieministern om förutsättningar för beviljande av nåd:

Avser justitieministern vid eventuell nådeansökan från Clark Olofsson att i bedömningen lägga in Clark Olofssons vilja att samarbeta när det gäller att framskaffa undangömda penningbelopp?

1978/79:291 av *Bertil Fiskesjö* (c) till kommunministern om personalrepresentationen i länsstyrelsernas styrelser:

Riksdagen fattade 1976 beslut om ändrad sammansättning av länsstyrelsernas styrelse. Enligt gällande lag om val av styrelse (SFS 1976:891) skall denna utöver ordföranden (landshövdingen) bestå av 14 ledamöter som väljs av landstingen. I 14 § länsstyrelseinstruktionen hänvisas vad gäller styrelsens sammansättning till ovan nämnda lag.

I flera länsstyrelser förekommer det emellertid att personalrepresentanter deltar i styrelsens beslut. Det innebär således i realiteten ett utökat antal ledamöter. Detta påverkar självfallet också majoritetsförhållandena i styrelsen.

Med anledning av detta vill jag fråga kommunministern:

Anser kommunministern att den ovan påtalade ordningen står i överensstämmelse med riksdagens beslut och gällande lag?

1978/79:292 av *Stig Josefson* (c) till kommunministern om medinflytande för vissa arrendatorer:

Nr 68

Torsdagen den
18 januari 1979

*Meddelande om
frågor*

Vilka åtgärder har regeringen vidtagit eller avser att vidtaga med anledning av riksdagens skrivelse till regeringen (1977-06-04, skrivelse 359) med hemställan att arrendatorerna borde ges medinflytande vid behandlingen av frågor som berör deras intresseområde i stiftsnämnder och domänverkets nyttjanderättssektion?

1978/79:293 av *Kurt Hugosson* (s) till jordbruksministern om kompensationen för merkostnader på grund av anlåtande av postens lördagsservice:

Postverket införde för en tid sedan en särskild avgift för distribution av lördagsposten. Denna extra kostnad har drabbat alla samhällsmedborgare, men en yrkesgrupp, landets jordbrukare, får kompensation. I det nyligen med staten träffade kompensationsavtalet för prisstegringar under sista halvåret 1978 tillerkändes landets bönder 258 milj. kr. Av detta belopp utgör en miljon ersättning för den extra kostnad postens lördagsavgift innebär. Mot denna bakgrund vill jag till jordbruksministern ställa följande fråga:

Anser jordbruksministern det ur principiell synpunkt riktigt att en enda yrkesgrupp skall få kompensation för den merkostnad som drabbar alla medborgare som vill utnyttja postens lördagsservice?

§ 25 Kammaren åtskildes kl. 15.55.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Solveig Gemert